Nr. 53 Tallinnas, esmaspäewal 7. (20.) märtsil 1911. 6. aastakäik.

Wirulane

Ilmub igal äripäewal.

Toimetus on: Tallinnas, Wiru uul. nr. 10.

Toimetuse adress: „Wirulase" toimetusele Tallinnas.

Wene keeles: Въ ред. газ. „Вирулане" Ревель. Вирская ул.

Toimetaja kõnelemise tunnid kella 12—1 p. l.

Telefon nr. 350.

Adressi muutmise eest 10 kop. ja tuleb adress kui ka selle nummer ütles anda.

Kuulutuste nonpareille rida teksti järele 5 kop. teksti ees ehk keskel 15 kop. Wäiksed kuulutajate perekonnakuulutused 10 ja 30 kop.

Tellimishinnad:

	postiga		postita		wälismaale	
aastas	6 rbl.	— kop.	5 rb.	— kop.	10 rbl.	— kop.
11 kuu peale	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
10	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
9	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
8	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
7	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
6	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
5	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
4	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
3	1	65	1	40	2	90
2	1	30	1	—	2	—
1	—	60	—	50	1	—

Tellida wõib ainult kuu esimesest päewast wisile.

Üksik nummer maksab 3 kop.

Marina

Suurepäraline uus eeskawa.

Palun müürilehtedelt

!!!! lugeda !!!!

Wenemaa kauplemine Hiinaga ja Mongoliaga.

I.

Seletdus Wene- ja Hiinamaa wahel tõi ka selle hilisemise päewakorrale, missugustes wahekorras kaubandus nende kahe suure riigi wahel seisab. 15. weebruaril pidas Gurjew Tallinnas kõnet aine üle „Wenemaa kauplemine Hiinaga ja meie kaubitsemise huwid Mongolias." See kõne peeti tööstuse ettewõtjateseltsis ja ta sünnitas elawat läbirääkimist ning mõttewahetamist. Kõneleja on kaubanduse- ja tööstuseministeriumi etteandmise peale seletusekirja meie kaubitsemise kohta Mongolias kokkuseadnud, mis tulewale Wene-Hiina kaubalepingu läbiwaatamise juures juhatuseks materjaliks peab olema.

Gurjew analiseerib Wene-Hiina lepingut, mis 1881. a. tehtud, ja seletab, et see leping tegelikult 30 aasta jooksul ainult sellepärast wõttew oli, et hiinlased seni ajani, oma halwa poliitilise seisukorra tõttu, tema wastu waielda ei tohtinud. Wiimastel aastatel [illegible] on Wenemaale kaupade sisseweddu Mongoliasse wäljaweolt tähtsalt suurem olnud, selle peale waatamata, et Hiina [illegible] juurde küll paljumaksew raudtee ehitati. 1908. a. ulatanud meie wäljawedu Hiinasse 25 miljoni rublani, aga Hiina [illegible] sisseweddu kuni 95 milj. Selle hulgas [illegible] meie wäljawedu Mongoliasse 1.163.480 rbl. eest, aga sealt weime meie kaupasid sisse [illegible] rbl. eest.

[illegible] peale, mispärast wiimasel ajal [illegible] Wene ja Hiinamaa wahel tekkisid, seletab Gurjew, et need ojalt sellepärast [illegible], et 1881. a. lepingu järele Mongolia piirid kindlaste ära määratud ei ole, [illegible] kauplemise kohad, mis meie senini [illegible] mõju-piirkonda lugesime, aga Hiina walitsus „isiemise Hiina" sekka ja ei luba nüüd sinna meie konsuliametti sisse seadida. Need mõteteiahkuminekud seendatawai ära ja meie wäljawedu Mongoliasse wõiwat tähtsalt suureneda. Selle jaoks on tarwis juurdeweoteesid paremaks teha ja Wene kaupmeeste algatamisewõimu arenemise peale tähelepanekut pöörata, mida Wene-Hiina kaubandusekoja asutamine edendaks.

Selle peale algasiwad kõnes puudutatud küsimuse harutamised ja asja kohta käiwad waielused, kus juures mõndagi ettetoodi. Schischmarew, kes 45 aastat Urbas Wene konsuliks on olnud, arwas, et Wene kaupmehed kaubatarwitaja-mongollase maitset tähele ei pane, mispärast siis ka wäljamaa wabrikutööd meie omasid wälja rõhuwad.

Berens, kes kaua meie konsuliametite juures Hiinas teeninud, näitas rahaministeriumi tolliametilise statistika puuduste peale, kuna see statistika „Hiina kaupade" hulka Amerika jahu, Inglise ning Saksa puuwillast riiet arwab, mida suures küllusel Hiinamaale weetakse ja pärast heade tingimistega naabruses seiswatesse Wene maakondadesse edasi wiidakse. Peale selle tähendati ka seda, et wälimiste asjade ministerium meie konsulitel ja teistel tema all seiswatel ametnikudel ajakirjanduses ules astuda ja meie kauplemise wahekorda Kauge-Idaga tarwilisel mõõdul selgitada ei luba.

Nõnda on Gurjewi mõtted ja tema kõnele järgnewad läbirääkimised. Siis peaks aga küll ka tähendama, et Wene wabrikutööd, olgu Hiinas wõi mujal, teiste maade töödega iseäranis sellepärast wõistelda ei suuda, et nad oma wäärtuse poolt alatumad on, kuid hindade poolest ehk wahest kõrgemadki püüawad olla. Prof. Oserow tähendas kord, et Kiwasse ja Buharasse Wene sitsiriiet suurel mõõdul, tema odawuse pärast, sisse wedama hakati, kuid warsti järele jäeti, sest seal jõuti otsusele, et Wene sitsi ainult mundee warwimiseks tarwitada wõib; niipalju oli ta Inglise sitsist alam, mida jällegi tarwitama hakati. Kuid Mongolia, selle määratu suure maakoha majandusline tähtsus on suur, ehk ta küll senini weel täielikult selgitatud ei ole. Sellepärast on Mongolia ka Wenemaa kaubanduse kohta õige tähtis. Mongolia olude kohta pidas 5. jaan. s. a. Keiserlikus Wene Geografia Seltsis Peterburis Tomski professor M. N. Sobolew wäga huwitawa kõne, mille peamõtteid meie siin tarwitame.

Wenemaa kauplemise olude uurimiseks Mongolias wõeti 1910. a. kaks reisikäiku ette: üks Moskwa wabrikantide ja teine Tomski kaubanduse-seltskonna poolt. Nende juhatuse oliwad Sobolew ja temo ametiwend Bogolepow oma peale wõtnud. Oma reisi muljendid ja tähelepanekuid kirjeldasti Sobolew omas kõnes.

Biiskist kuni Kobdoni reisisiwad Sobolew ja Bogolepow Tschuiski teed mööda üheskoos. Kuid Kobdos pidiwad nad üksteisest lahkuma, sest et uurimise alla määratud maa peaasjalikult Wenemaa kohta tähtis põhjapoolne Mongolia liig suur ja laialine on. Sellepärast pidi reisijate salk kaheks jagunema ja peale selle, kui Kobdos kaheksa päewa paigal oli oldud, läks Sobolew õhtu poole, aga Bogolepow idasse. Sobolew pööras omal reisil põhjapoole Ulankomisse, siis Sajani- ja Tannuolamägestiku wahel seiswa Sojotide maale ja pärast Minussinskisse, kuna aga Bogolepow idapoole Uljasutaisse ja Urgasse läks ja sealt põhja poole kuni Kjachtani jõudis.

Selle otsustamiseks, missugune tähtsus Wenemaa naabruses seiswal Mongolial nimelt Wene kaubitsemise kohta on, oli tarwis mongollaste majandusisesest elust üleüldist pilti saada ja Mongolia, kui Wene kaupade wastuwõtmise turu wajadusi tundma õppida.

Mongolia on looduse poolest waene maa, mis ainult paiguti Ulankomi ümbruses ja edasi Idasse, kuni Urgani, põlluharimisele kohane on, kuid wõib teda siiski üksnes kunstlise niisutamise läbi ülewalpidada. Karjapidamile jaoks aga pakub Mongolia lopsakas rohukasw häid tingimisi. Idapool tulewad ka suuremad metsad, isegi ehituspuudemetsad ette, milledes palju jahiloomi asub. Oma maa looduse järele on mongollased peaasjalikult karjakaswatajad ja karjapidajad, kuna nad selle kõrwal ka jahiloomi rahule ei jäta. Rebased, sooblid, ilwesed, hundid, kitsed ja muud pakuwad neile, peaasjalikult oma nahkade poolest, meelitawat saaki ja annawad head sissetulekut. Karjapidamise saadused, willad ja nahad, aga ka loomad ise: lambad, härjad, lehmad, hobused, kamelid ja niisugused loomad, kelle nahad kasulateks kõlbawad, on kaubaasjad, mille wastu kaubawahetuses tööstuse produktisi saadakse. Mongollased ise ei tee mingisugust käsitööd, peale wildi, mis nad looma karwadest isailade wiisil oma enese tarwitamiseks, iseäranis elamisetelkide, jurtide, jaoks walmistawad.

Inglise allikate järele olewat Mongolias 3 miljoni, Wene teadete järele 4 miljoni elanikku, nõnda et Sobolew põhjapoolse Mongolia elanikkude arwu 2 miljoni peale arwab. Kui suur Mongolias nõudmine käsitöö produktide järele wõib olla, selle otsustamiseks peab kõige pealt tähele panema, mis ja kui palju see rahwahulk oma riieteks ära tarwitab. Igal mongollasel on ihupesu ja 3 kuni 4 pealmist riiet ehk ülikuube puuwillasi wõi willadest ja neid kõiki on tal 3 kuni 4 aasta kohta tarwis. Nende riiete wäärtust wõib 3 kuni 4 miljoni rubla peale arwata. Peale selle on nõudmist majariistade järele olemas: suurte raudkatalde, waskinõude, söömise ja joomisetasjide, usuliste talituste juures tarwitatawate asjade, nagu Buddha kujude peale, piipude peale, mis oma metallisi wõi kiwist ilustuste järele 60 kop. kuni 40 rublani tükk maksawad, tubakatooside peale, mis enamaste kiwist kuni 20 rbl. wäärt on, ja kõige peale, mis hobuseriistade ja sadulasseade külge käib, selle seas suured nahktekid, milledest paar ühe hobuse jaoks kuni 30 rbl. maksab. Nõnda wõib nende asjade wäärtust ka wähemalt 3 kuni 4 miljoni rubla peale arwata. Sobolew aga tõendab, et ka harulaste ja wäärtasjade järele nõudmist leidub, näituseks mõne wani ehk Mongoli würsti himu binokeli järele, mis 150 rbl. maksnud, wõi gramofoni ja sellesarnaste asjade järele. Ka telliskiwiwormilisa halja thee pealt, mida sisse weetakse ja piimaga, wõiga wõi raswaga ja soolaga süüakse ning mis nõndamoodi waestele peatoiduainet annab, wõib ka 5 kuni 6 miljoni rubla arwata, kuna seda theed 7 kuni 8 miljoni telliskiwi ära tarwitatakse.

Kadunud jäljed.

Fergus Hume romaan. 56

„[illegible] need sekord sind ules annud oleks."

„Seda ma usun," utles tema seltsimees. „[illegible] ta ei wõinud seda teada: mina teadsin liiga palju, ja selle öösise külaskäiguga Conway korteris, olid sa ennast täiesti minu wõimu alla annud. Nii läks kõik rahulikult edasi, kuni Bennett tuli."

„Kas teadsite, et ta Londonis oli?" küsis Rikston.

„Ei. Sellel ööl nägin ma teda esimest korda. Mina olin umbes weerand tunni eest wäljast jalutusekäigult oma tuppa tagasi tulnud ja tahtsin ennast parajaste Wardist Doolaniks ümber muuta, kui ma eestubades hääli kuulsin. Esiti arwasin ma, et mr. Conway tagasi on tulnud ja mõne tuttawa ühes toonud. Ma tahtsin järele waadata, läksin tasakesi läbi tagumise koridori, mis õiges winklis esimesega kokku puutub ja jäin eesriide taha seisma, mis mõlemaid koridorisi lahutab."

„Kas wõisite sealt mr. Conway töötuppa näha?"

„Ei, kuid ma kuulsin iga sõna, mis seal räägiti," wastas Doolan tigeda naeruga, „ja teadsin juba mõne sekundi pärast, kes seal kokkusaamist pühitses."

„Oma kahjurõõmus ei tulnud teile wist meeldegi, et Bennetti ilmumisega teie Doolani osa etendatud oli?"

„Ei sugugi, mr. Rikston. See ongi see kõige wileesam siin ilmas, et iialgi puhast rõõmu tunda ei saa. Ma ütlesin enesele kohe, et esimesel kokkusaamisel Bennetti ja Conway wahel, minu kohta kõige piinlikumad järeldused saaksiwad olema. Sellest kitsikusest oli ainult üks pääsetee: nemad ei tohtinud kokku saada."

„Siis tegite kohe otsuseks, Bennetti teelt kõrwale saata?"

„Jah, silmapilgul. Kuid ma ei teinud seda mitte heameelega; neli aastat ausat teenistust oliwad minu südametunnistuse hellaks teinud, ja kaotus selle juures oli nii suur. Kuid ütelge ise, mr. Rikston, kas mul teist teed üle jäi? Ainus lootus minu halwas seisukorras oli, et ma selle juhtumise juures otsitud dokumenti kätte wõiksin saada."

„Oo?" ütles Rikston wenitades. „Teil oli siis ka weel aega, selle peale mõtelda?"

„Mitte palju, mr. Rikston, sest tüli töötoas ähwardas tegelikuks muutuda, ja ma pidasin juba aru, kas ma naisterahwale mitte abiks ei peaks minema, kui mrs. Brynmaur toast wälja tormas, läbi esimese koridori jooksis ja elutoa ukse enese taga kinni wiskas. Minu imestuseks ei tulnud Bennett talle järele. Ma kuulsin teda rutuga läbi toa minema, ja siis näitas mulle, nagu oleks tooli lükatud, ja waikuses, mis nüüd järgnes, kuulsin ma selgeste paberite krabisemist. See häbemata inimene segas minu herra paberid, wist küll selles mõtles et teada saada, kelle korteris ta oli. Seda ei tohtinud truu teener mitte sallida, eks ole, mr. Conway?" pööras Doolan julge naermisega oma herra poole. „Ma hiilisin sellepärast töötoa ukse juurde, mis pooleldi saadik lahti seisis, ja nägin Bennetti, selg minu poole, kirjutuselaua juures istuma."

Doolan peatas wähe aega oma tunnistuses. Selgeste wõis aru saada, et mälestus selle kohta, mis nüüd tulema pidi, teda rohkem erutas, kui ta seda näidata tahtis.

„Edasi," ütles Rikston, „edasi!"

„Esimese pilguga nägin ma, et seisukord mulle kasulik oli," algas Doolan jälle. „Minu ees keset tuba laua peal oli don Tejada kepp mõõgaga. Neegri pea selle käepidemel waatas mulle nii usaldawalt otsa, nagu pakuks ta mulle oma teenistust. Ta nikutas ja kutsus järeljätmata, nii et ma wastu tahtmist esimest plaani, Bennetti ära kägistada, muutma pidin. Kaks tasast sammu wiisiwad mind laua juurde, ma wõtsin kepi, pöörasin käepidet — ja mõõk oligi minu käes. Enne kui Bennettil aega oli ennast ümber pöörda, olin ma ühe hüppega tema taga ja torkasin talle mõõgaga tugewaste pahema kaenla alla. Ta hoigas lühidalt, langes siis näoga laua peale ja oli kohe surnud. Nüüd korraldasin ma asju laua peal, otsisin Bennetti taskudes dokumenti järele ja wõtsin kepi oma tuppa ühes."

„Ilma et teadsite, et dokument selle õõnsuses oli," ütles Rikston.

„Kepi sees oli ta?" karjus Doolan wihaselt. „Äraneetud! Missugune narr ma olin, et seda wälja ei wõtnud, seda ei otsinud. Kõike muud teate teie juba, mr. Rikston. Ma tõendasin, et ma oma raske kuulmise pärast midagi ei kuulnud, ja et ma teener Doolan olin, kellel mitte niisugust minewikku ei olnud kui Wardil, siis ei langenud minu peale mingit kahtlust."

„Minul oli aga teie wastu kahtlus."

„Noh, see wõib ju olla. Nüüd olen ma teil käes ja ma olen walmis, oma karistust wastuwõtma. Et kepist lahti saada, wiisin ma seda Madrazo tuppa ja peitsin puhweti alla ära."

„Sealt leidsin mina seda," ütles Rikston. „Kas see kõik on?"

„See on kõik. Hea oleks, kui teie mulle weel suutäis wiina annaksite ja mind ära wiia laseksite. Ma olen kaks wiga teinud, ja see on minu hukatus."

„Kaks wiga?"

„Jah. Ma unustasin kepi õõnsusest dokumenti otsida, ja jätsin Madrazo kaela ümber pööramata. Kuid, kes teab," ütles ta kurjal pilgul, „wast wõin ma seda wiimast weel tagant järele teha."

„Seda wõib waewalt uskuda," tähendas Rikston rahulikult. „Teie olete Bennetti äratapnud ja teid poodakse selle eest üles."

Kahekümneühekstas peatükk.

Mõni kuu hiljem läks Rikston jälle oma ametiwenna Crate juurde, et temaga, ühe teise asja pärast, mis ta oma kätte oli wõtnud, nõu pidada.

(Järgneb.)

Lugejaid,

kelle tellimine 1. aprillil lõpeb, palume oma tellimist aegsaste uuendada, et lehe saatmises wahet ei tuleks.

Ka aasta algusest on kõik lehed ja kaasanded weel saada.

Tellimisehinna leiawad lugejad lehe eesotsast. Aupaklikult

Talitus.

Wäljamaalt.

Ameerika.

Mehiko sõjawäljalt.

Mehiko sõjawäljalt saame nüüd juba lahemaid kirjeldusi. Toome siin ühe lahingu kirjelduse. See lahing löödi Aguaprieta juures walitsuse wägede ja mässajate wahel ära. Tuhanded ameriklased oliwad tõldade, automobilidega ja raudteega paigale sõitnud lahingut pealt waatama. Ka paarsada Mehiko päewargaid ja hulguseid oli „priietendust" pealt waatamas. Ühest lõhestikust tungisiwad 500 mässajat, nende seas mitmed Texas'e elanikud wälja. Nendele wastu paiskas ennast 300 meheline walitsusewägede hulk. Tõusis põrgumüra, ja kui suitsu ja püssirohupilwed lahkusiwad, lamasiwad 35 meest surnutena lahinguwäljal, ja Mehiko walitsuse-wägi põgenes, mis jalad wõtsiwad. Pealtwaatajad ameriklased plaksutasiwad käsa, karjusiwad hurraa ja tungisiwad suurte salkadena üle piiri, et haawatutele abi anda ja wõitjatele kätt raputada. Casas Grandes'e juures, Aguaprieta piiri naabruses, tuli teine werine kokkupõrkamine ette, kus walitsuse-wäed wõitsiwad. Mässajate seas olnud palju ameriklasi, s. o. Ühisriikide elanikkusid, kes kui tiigrid wõitlesiwad, ja dünamidipommisid waenlasiele wastu paiskasiwad, pommisid enne sigari küljest külmawerelisel põlema süüdates. Ühest endisest New-Jorgi kellnerist teatatakse, et üksinda tema oma wägewa mõõgaga 22 Mehiko soldatit maha nottinud, enne kui surmatoow kuul ta kangelasemeelele lõpu peale teinud. Presidendi wõitleja Madero olnud mässajate eesotsas. Kui ta mõõk kaduma läinud, wõtnud ta ühelt mehelt, kes ta kõrwalt parajaste surnuna maha langenud, mõõga ja wõidelnud edasi. Paaril korral sattunud ta wõitluse tuhinas nii täbarasse seisukorda, et peaaegu wangi oleks langenud. Terwe rewolutsionäride moonakoorm, selle seas kaks koormatäit sõjariistu ja laskemoona, langes walitsuse-wägede kätte. Surmatud mässajate seas olnud 16 Ühisriikide elanikku.

Hiinamaa.

Waljud abinõud katku wastu.

Hiinamaa walitsus on katku laialilagunemise wastu wõitlemiseks käredad abinõud käsile wõtnud. Tõbe edasilagunemise takistuseks keelati raudteedel hiinlaste wedamine 3. ja 4. klassis ära. Ainult 1. ja 2. klassis wõiwad nad sõita, ja seda ka üksnes siis, kui nad arsti tunnistuse oma terwise seisukorra üle ette näitawad. Kus katk lahti, seal inimesed üksteisel wöörusel käia ei tohi, kes keelust üle astub, maksab ligi 200 rubla trahwi. Kes oma külast ilma iseäralise lubatäheta lahkub, pannakse terwishoiu ametisse, peab surnuid matma jne. Külades ja wäikestes linnades, kus hospidal puudub, ei tohi inimesed niisugusest majast, kus mõni katku haigeks jäänud, lahkuda. Ei ole neil toitu, siis tuleb see neile kätte muretseda. On siis kõik elanikud niisuguses majas ära surnud, põletatakse maja terwe täiega maha. Linnades ei tohi ühelt poolt uulitsa ääre elanikud üle uulitsa teise ääre peale minna, selleks tõmmatakse köis kõnnitee äärde, niisama on ka terwed majadekogud köiega sisse piiratud. Õömajakohtade pidajatele on kõwaste keelatud, reisijaid öömajasse wõtta.

Igalpool, kus need määrused maksma hakkanud, waheneb katk silmanähtawalt.

Nii ei ole siis hiinlased sugugi nii uimased katku wastu wõitlema, nagu harilikult arwatakse.

Kodumaalt.

a. **Hiiumaalt.** Keinast. Ühistegewus hakkab ka Hiiumaale sügawamini oma juuri ajama. Peale tuue kaubatarwitajate ühisuse, mis kuulu järele heade tagajärgedega siin töötawad, asutati meile nüüd ka esimene hoiu- ja laenuühisus Hiiumaale, nimelt Keinasse. 27. weebruaril oli Keina hoiu- ja laenuühisusel wäikelaenu inspektori juuresolekul esimene peakoosolek. Asutajaid liikmeid, kes sisseantud palwekirjale alla kirjutanud oliwad, oli 36, esimesel koosolekul tuli aga weel 28 uut liiget juurde, mis näitab, et hiidlased ühistegewusele soojalt wastu tulewad. Keina hoiu- ja laenuühisuse tegewuse piirkonde käiwad Keina, Emmaste ja Suuremõisa wallad. Ühisuse walitsuse kohaks on Keina alew. Osamaksu suurus 50 rubla, mida kümne aasta jooksul maksta wõib. Laenusid antakse isiklikku usalduse ja käemeeste wastutamise peale kuni 500 rublani, wilja ja tööstuse saaduste pandiks panemise puhul aga kuni 1000 rublani. Juhatusesse waliti kinnise hääletamusega: esimeheks Karl Titerpuu, asjaajajaks August Saar ja kasjahoidjaks Peeter Sakeus. Nõukogusse: Scheffel, Leisberg, Brewer Reuhgrand ja Mets. Hoiusummade pealt maksab ühisus jookswate pealt 4 prots. ja tähtajaliste pealt 4½ protsenti. Laenude eest wõtab ühisus 6 protsenti. Uute liikmete wastuwõtmist saawad nõukogu ja juhatus toimetama. Juhatuse tegewuse päewadeks määrati: iga kuu esimesel pühapäewal kell 2—4 p. l. ja teistel nädalatel iga esmaspäew kell 12—2 p. l. Soowime noorele ühisusele head edenemist ning usaldust elanikkude poolt.

qu. **Raplast.** Meie alewis asuwas karskuse-kuratoriumi theemajas on tänawu aastal järgmised ajalehed rahwale maksuta lugemiseks: „Wirulane", „Päewaleht" „Postimees" (Pärnu wäljaanne), „Birsh. Wed." ja „Põllutööleht." Möödaläinud aastal oli ajalehtede ja ajakirjade arw suurem.

Tahkurannast. Koolisid katsumas käis Pärnu maakonna rahwakoolide inspektor F. Zilinsky möödaläinud kuu lõpul siinses kihelkonnas. Uus inspektor paneb palju rõhku ka koolide wälimise ja terwise-hoiu külje peale. Niihästi kooliõpetajate kui ka wallawalitsuste juures tahab ta sellepoolist arusaamist tõsta, kooliõpetajatega on rewiderija kaunis sõbralik. Siit sõitis inspektor Uulu poole edasi.

Tõstamaalt. Laenu- ja hoiu-ühisuse asjaajamist rewideris Liiwi kubermangu wäikelaenu inspektor H. Kühle 26.—28. weebr. kohalises wallamajas. Asja ajamisega on rewident kõigiti rahule jäänud. Peale selle ilmub inspektor H. Kühle weel sõbralikku nõuandjana mitmes asjas. Näituseks tuliwad Kihnu saare mehed, kes laewasid rannasõidu ja wedude jaoks ehitawad, pühap. 27 skp. siia ja tahtsiwad iga üks mitu sada rubla raha saada. Et neil aga mingit kindlat warandust pandiks panna ei olnud, siis ei oleks neile wõidud seekord soowitud laenu anda. Siin olew inspektor Kühle arwas aga asja nõnda wõimalikuks, et iga wõla eest kõik sellekordsed laenutahtjad endid wastutajateks annawad, mida mehed ka tegiwad ja nõnda soowitud laenu igaüks ka saada wõisiwad. Pealegi oliwad Kihnu mehed wäga rõõmsad, et nõnda madala protsentidega laenu saab (6½ protsenti), kuna nad muidu oma ettewõtete jaoks raha laenates üle 10 protsendi kasuraha maksnud on.

Kärgust. Laenu- ja hoiu-ühisuse asutamise pärast sõitis Liiwi kubermangu wäikelaenu inspektor cand. jur. H. Kühle siia, et uue 1.- h. ühisuse asutamise pärast kohalises nurgas asutajate liikmetega läbi rääkida ja selle tarwidust ära näha. Teisip. 1. skp. siia sõites tutwustas inspektor Kühle ennast kohaliste oludega ja kutsus järgmiseks palwe päewaks 2. skp. peale jumalateenistuse asutajad liikmed läbirääkimiseks kohalisesse köstrimajasse, kus ta korteris oli, oma juurde. Siit sõitis inspektor H. Kühle Jakobisse edasi.

Pärnu-Jakobist. Teisip. ja kolmap. 1. ja 2. skp. rewideris wäikelaenu inspektor H. Kühle meie laenu- ja hoiu-ühisuse asjaajamist, millega ta kõigiti rahul on jäänud. Ka Pärnu Eesti, Talli ja Tahkuranna laenu- ja hoiu-ühisust on inspektor H. Kühle seekord rewiderinud ja rahul olnud.

Fai. **Pärnust.** Pärnu Korteri üürnikkude selts pidas 27. mkp. oma aasta koosolekut. 1910. a. on selts sisse wõtnud 1848 rbl. 95 kop., wäljaannud 1538 rbl. 77 kop. Warandust on seltsil 798 rbl. 36 kop. eest. 1911. a. eelarweks oli sissetulekut 1255 rbl. ja wäljaminekut 1226 rbl. määratud. Eestseisusesse waliti esimeheks J. Tõnisson, abideks J. Jürisson ja J. Weri. Kirjatoimetajaks J. Linde, abideks M. Laube ja J. Tamberg. Kasjahoidjaks J. Ojo ja abiks neile

Kellmann. Rewidentideks A. Suurkask, J. Päew, J. Posti ja J. Jõets. „Endla" ettepanek, et selts „Endla" majaehitamist toetaks ja igatepidi nõuga abiks oleks, lükati wiimaste sekelduste põhjal, külma rahuga tagasi.

Pärnu kalameesteselts „Jahta" pidas 27. mkp. oma peakoosolekut. Selts on 1910. a. sisse wõtnud 1663 rbl. 45 kop. wäljaannud 1585 rbl. 88 kop. Kasia„seis 149 rbl. 69 kop. Seltsi inwentar 551 rbl. 55 kop. Eestseisuse täienduseks waliti O. Sunin, R. Ottmann ja M. Roodik. „Endla" seltsi poolt sissesaadetud kiri loeti ette, kus kalameeste seltsi toetajaks liikmeks paluti ja „Endla" ehitust toetaks, jäeti tähelepanemata, sest et „Endla" kodanlik waim ennast Eesti tööliste seltskonnast ära on eraldanud.

ma. **Wiljandimaalt.** Kewade ligineb ju! Põllud ja heinamaad on enamaste juba paljad, käidawatel teedel on paiguti aga weel tubliste lund talwiste tuiskude tagajärg. Kewadelaulikutest on lõolesed ja kuldnokad juba siin, ka musti wareseid on juba näha. Põllumehed toimetawad wiimseid weotöösid ja hariwad linu. Linahinnad on praegu weidi odawamaks langenud, kuid sellegipärast maksetakse paremate linade kaalust weel kuni 68 rbl. Linu töötawad Wiljandis wäljasaatmiseks ümber paar linakaupmeest ja Wiibau lina kontor, suurem hulk kaupmehi müüwad linad Pärnu kontoritele ehk Narwa edasi. Maal käiwad Pärnu kontori ostjad lina ostmas. Need maksawad linakaalust tihti 5 ehk enam rubla rohkem, kui kohalised kaupmehed. Igatahes küliwad põllumehed eelolewal kewadel lina jälle enamal möödul maha, sest tänawuse järele otsustades on lina meie põllumeestel kõigeparemaks rahaallikaks. Paaril wiimasel aastal maksti sealiha terwe seakaupa ostes kuni 16 kop., millega juba rahul wõis olla. Ka wiljahinnad oliwad kõrgemad, – rukistest makseti kuni 1 rbl. puudast. Nüüd maksab wiljapuud ainult kuni 80 kop. Wilja odawust silmas pidades otsustasiwad põllumehed ja muud, kelledel selleks wõimalust, sigu nuumata ja müüa. Sügisel talwel wõeti lahjaid sigu ja maksti elukaaluga ostes kuni $13\frac{1}{2}$ kop. naelast. Seda hinda ei saanud need head inimesed parast enam endi täissöödetud ja tapetud sigadeest. Loodeti, et sealiha hinnad kewade poole tõusewad, kuid tänini maksetakse liha naelast ainult 12 kop. Wõiga on lugu niisamasugune. Läinud aastal maksti naelast 40 kop. praegu ainult 20–25 kop. Põllumeestel oleksiwad kitsad ajad, kui mitte lina nii head hinda ei maksaks. Kitsaid aegu teewad tuntawamaks nimelt kõrged tööliste palgad. 5 aasta jooksul on palgad umbes 20 protsenti kõrgemaks läinud. Praegu on asi nii kaugel, et walgatud tööjõuga halba põldu harides ehk heinamaad niites töökulusid ligidalegi tätte ei saa. Ja loota ei ole, et asi paraneda wõiks. Sest maaparandamiseks puudub meie wäikestel põllumeestel omal kapital ja odawat laenu on neil wõimata saada. Praegu oleksiwad nimelt suuremate kohtade omanikud heal meelel walmis endi maast waiksemaid tükkiii ära andma, kuid seegi on teatawaste wõimata. Mis peaksiwad meie põllumehed siis tegema? See on see keerdküsimus, mille peale raske on wastust leida. Waatame wahest teinekord, mis praegustes oludes ära teha wõiksime.

Kaugemalt riigist.

Wene-Hiina wahekord.

Pekingist telegrafeeritakse, et teraw nõnapilk möödas on. Hiina wastus Wenemaale olla kõige rahulikumal toonil kokku seatud. Kõige ägedam Wenemaale järeleandmise wastane on sõjaminister In-Tshang, kes awwalikusejale ja kõrgemale nõukogule tõendab, et Hiina sõjawägi sõjawalmis on.

Wene walitsuse teine ultimatum nõuab kahjutasu nende kahjude eest, mis wilja wäljawedamise ärakeelamine, hunhuside kallaletungimine ja lepingu rikkumine sünnitanud. Hiina rahwas on wäga schowinistline ja nõuab, et Wenemaale järel ei antaks. Iseäranis nõuab seda Mukdeni kaupmeeste-seisus, kes tõendab, et Wenemaa Jaapani sõja tagajärjel jõuetu on. Kaupmehed on nõus oma kulul miilitsat asutama ja igasuguseid ohwrid tooma Hiina päästmiseks.

Nagu Harbinist 5. märtsil pealinna lehtedele teatati, kaswab sõjawägede liikumine Mukdeni ja Tsitsikari poole. Öösel läks Taidsõ-Tsitsikari ligidal hulk sõjawäge Mongoliasse. Hiina wõimud teewad wenelastele takistusi, ei lase neid isegi kõikide tarwilikkude dokumentidega läbi. Kohalikus konsuliametis on hulk kaebtusi. Põgenejate liikumine on karku ja nälja tagajärjel paratamata. Sündmused walmiwad. Angenturi teadete järele on Europa wiisil õpetatud sõjwäge Kesk-Hiinas üle 150 tuhande.

Wladiwostokist teatati 5. märtsil, et Jaapani ajakirjandus ligemalt Wene-Hiina wahekorda harutab, Hiinamaad järjekindlustes süüdistab ja Wenemaale sõda soowitab. Hiina ajakirjandus on Wenemaa teise ultimatumi läbi ärewusesse sattunud. Käiwad igasugused kuulujutud ringi, meeleolu on õige ärew. Hiinlaste põgenemine Mandshuriast ja Amurimaalt kestab edasi. Hiinamaal pandakse igalpool miitungid toime. Inglise ajakirjandus usub, et kokkupõrkamine möödapääsemata on ja walmistab kirjasaatjaid koha peale saatma.

Waba akademia Moskwas.

Teatawaste wõtsiwad prof. Mensbir ja prof. Umow küsimuse üles, kas ei oleks sünnis Moskwas seltskonna kulul waba teaduslist akademiat asutada. Prof. Umow arwab, et akademia ainult teaduse, aga mitte õpetamise ülesandeid peab teenima. Prof. Minakow, Kot ja teised, kelle arwamisi selles asjas järele küsiti, tõendawad, et ükski teaduse peale mõtelda wahe on, peab ka õpetamise huwisid tähele panema. Sellest seisukohast waadates oleks kohasem iseäralise waba akademia asutamise asemel praegu olemas-olewat teaduslist asutust Schanjawski nimelist rahwaülikooli laiendada. Tuntud heategija N. A. Schabow on, nagu „Russkoje Slowo" teatab, nõus waba akademia asutamise heaks 100 tuhat rubla kinkima; ta ei saa ka edaspidi oma kaasabi keelama, kui rahwaülikooli laiendamise mõte wõidule pääseb.

Pilt Wene külaelust.

„Rech"ile kirjutatakse Podolia kubermangust: Wiljun ilmus Krasnogorka külasse, nagu talupojad raagiwad, keegi „ametnik," iarn musti ees. See herra waitas paberid ette, et ta on „saadetud" kulanadrukuid, kes üle 18 aasta wanad, „soldatiks wõtma," seit et, nagu „ametnik" seendas, warsti sõda algawat. See inimene läks ühes külawanemaga küla mööda ringi ja kuulutas, et see noormees talle 10 rubla maksab, see soldatiks ei lähe. Mõned talupojad usuwad ja maksiwad raha, teda keegi [illegible] Kaiwelju tundmata mõjelt se[illegible] on teadmata, aga talupojad oliwad paiju ostaraid. Ainult külawanem oli rõõmus, sest et teda oma tütre tõigest 50 rublaga „soldatiks" wälja ostsa sai. Keegi oma awaldas [illegible] saadud kaod [illegible] oma [illegible] aastal. Teisel paewal sai teigest asjast kohalik preester teada, aga „ametnik" oli juba kusagil kadunud.

Kullasaadetuse kadumine.

„Birsh. Wedom." kirjutatakse Tomskist: Nende päewade sees saadeti Iwanowski kullaotsimise kohast raudteel iseäralises waguuis Tomskisse rentenmeisterisse kullasaadetus üle 40 tuhande rubla wäärtuses. Koha peal aga leiti saadetud kastides kulla asemel malmi ja muud puru. Kelle poolt, kuidas ja kus kulla ümberwahetamine on sündinud, on senini teadmata. Arwatakse ainult, et kuld Tomsti wakfalis ära on riisutud. Kaewanduse administratsion lubas riksakilku taiu seltele. [illegible] üles annab, kuis warastanud kulda katte wõib saada. Senini on aga kõik otsimised tagajärjetaks jäänud.

Simitiisha asundusest.

Juba uue tahekumne teisme aasta on mööda, kui eluwere asunikud siia elama asuwad, palgustes padriliste ja metsa. Aga nüüd on paljud padrikud ja metsad endale launis liiga wäljanagemise omandanud. Nende asemele on lagedad ja lausid wiljaerkkad põllud jäänud. Wiletsate asunikude elumajade asemele on kaunis naguiad ja ruumikad elumajad ehitatud.

Enamast jaeks on kohad araostetud, nii et ainult semmad mõis maksta jääb.

Suuremalt osalt on siinsed elanikud Eestimaalt, Kolga tamisalt, wäljarändanud ja nende iseloomu taijes on säilitud randlaste iseloomu jaitsed olemas. Wahest woiwad nemad ahwelest heawate, ilma et seal mistit järelemõtlemist oleks; kuid nemad ise kepiwad kaste kokku. Koosolekutel lõuwad nad üksteist, ilma et järelemõtleks, mille eest. Peaaegu igal koosolekul tuleb seda ette, et aktsiilsed waeluised maad wõtawad, põjjai tuli seda ette piimatalituse-ühisuse koosolekul, kus mitmeid süüdlid lõiti. Wahekord läks kõige rohkem terawaks piimatalituse ja koolisaatsite seltsiuie wahel. Esimene ei wõinud kaua tuju maad tertinud ühise piimatalituse maja ehitamiseks, aga koolikeis ei [illegible] te maja rentinud tellegile ettidele.

Ikuru arawatse järele peaks äriseadusaslastele asutustele esimene olats antama ja pealegi piimatalituse-ühisusele, kelle kujes terwe põllumehe elu ripub ja kes wiimasel ajal põllumehele ainukeseks sissetuleka-allikaks on saanud. Aga kahjatsemisewäärt lugu on kuii Simitiitas, sest siin waadatakse ühistegewuse peale nagu niisuguse asja peale, mida kaela tahetakse maarida.

Siin on aktitud, kes arwawad, et kahe aasta pärast ei ole ta enam meie ühisus, waid siis on ta juba wenelaste käes, sest ümberringi on mitmed Wene külad. Kartus, et liikmeid palju saab, on minul küll wõõrastaw nähtus; igas seltsis soowitakse, et liikmeid rohkem oleks, sest siis oleks ka suurem sissetulek. Miks siis weel ei peaks soowima, et ühispiimatalitusel palju liikmeid oleks, sest et siis piimatalitus wõimalikult odaw tuleks.

Seltsi elu on siin rohkearwuline. Praegu asuwad siin järgmised seltsid: Põllumeesteselts, selle juures ka kaubandusosakond; Piimatalituse-ühisus, Hariduseselts, Karskuseselts ja Laenu- ja hoiuühisus. P.

Kiri Kaukasiast.

Teie austaud lehes ilmus omal ajal kiri, milles noori tütarlapsi petjate eest hoiatati. Nüüd kuulsin ma siin Salme asunduses nurinat, nagu oleks selle kirjaga just selle asunduse elanikkude peale sihitud. See on aga hoopis wööriti arusaamine. Mina leidsin sealt ainult üleüldist hoiatust kõigile. Ja et niisuguseid agentiid olemas on, see ei ole ka koguni uus. Igaüks, kes Batumis, Suhumis wõi mõnes muus suuremas linnas on käinud, on seal igatahes ka waksalites ja sadamates suuri plakatisid näinud, kus noori tütarlapsi agentide eest hoiatatakse. Olgugi, et Salme üks sarnastest Eesti asundustest on, kus wõrdlemisi palju ajalehtesid loetakse, rahwas nii siis kulturarahwas on, panin need read siisti juhtuwate eksiarwamiste eest hoidmiseks kirja.

Pidin juba waremalt kirjutama, aga ennenägemata sugaw lumi tuli äkitselt kaela. Juba uuest aastast peale hakkas meil müristades ja wälku lüues sadama. Tuisk oli nii kange, misuguist siin ennemalt palju nähtud pole. Niihästi kodus kui ka wäljas saiwad inimesed, kitsed, hobused ja teised loomad tuisu käes kannatada. Sest meie laudab ei ole niisuguste looduse wägede möllu tarbeks tehtud. Ka elumajade katustega oli tõbar lugu, aga paew aja lund maha, muidu langewad sisse. Aga mõnes kohas tõusis lumi katustega taja, seal polnud enam kohtagi, kuhu lund rookida. Mitmel pool Kaukasias on katuseid sisse langenud, ka inimeste ohwreid on olnud, loomadest hoopis rääkimata. Külm oli ligi 15 kraadi ja lumi murdis palju wiljapuid maha. Kas need, mis järele jäänud, weel wõiuma hakkawad, on teadmata. Enne seda suurt lund lendasiwad siit tolesuured linnuparwed läbi, et oota enne kui ots kätte jõuab. Lume ajal oliwad aga jälle nii näljased, et notiwad kas wõi silmad peast wälja. 1909/1910. aasta talwe oli otse praeguse talwe wastand. Peaaegu terwe talwe läbi korjasiwad mesilased lille ja saravuu õite tolmu.

Jah, ega Kaukasiat muidu „imede-maaks" hüüta, siin saab silm kõiki looduswageid näha!

Nagu juba ennemalt tähendasin, on meil Salme asunduses üks ärksamatest Kaukasias. Meil on põllumeeste-selts, naisterahwaste kursus, raamatukogu, ja palju etendatakse näitemängusid küll kulas, küll magedes. Siin kaib rohkeste ajalehti, isegi pahunalcor on juba alumas. Aga posti kord seisab illa warna wiisi korraldamata, kõige looduste wagede peale waatamata, mis meile siin palju kaotuse teewad. Selle tagajärjel tahewad ajalehed ja kirjad tihtipeale kaduma, mõnikord saad alles buiga aja parast lehtirebiuidi katte. Seda asja peaks siis tingimata korraldatama. Postiasjanduses, ialmeloied, tahame ja peame sammu edasi astuma, muidu ei seisa meie ajanõuete kõrgusel!

Tuleks selle tarwis kirjakott teha, millel wõtmed oleksiwad. Kulawanem wõi koolvilit paneks kirjad sisse, ja siin magedes wõtaks külawanem wõi koolikõpetaja labti, kui meie ise katte saame ehk laseme ustawad inimesed seda teha. Kui üks kott et aita siis wõib neid ka rohkem olla. Minu arwates siiski lu'u kandjaid selleks ostarbeks leiduma.

Talurahwa põllupank ja talupojad.

„Rech" on dokumentide kätte murtetud, mis see pilt maalivad talurahwa põllupanga tegelikkust tulemust ja ilmamata formalismust, kuna need tegelised selle üle sugugi järele ei mõtle, et igas nende poolt wäljaantud paberikeses põhjade katwekte hinnas pisub.

1889. aastal ostsiwad Wiitebski kubermanus, Dolestiboniki wallas, Jisyo külas 10 talupojad krahw Schilo käest talurahwa põllupanga abil maad. 18 aastat pidasiwad nad seda maad, maksinud protsentisid ja wõla kustutamise maksu, parandasiwad maad, wõtsid abi, kaewasiwad kraawisid jne. 1908. aastal ei maksnud mõned noabeid protsentisid ja neks ajaks ära. Maa wõeti taluperade käest ära ja tehtti oksjoni teel wälja müüa. Kuid ostjat ei leidnud ja siis andis põllupank maa ajutiselt kolmeks aastaks terw endiste omanikude kätte rendile. Renitikud unistasiwad kõik aga muidugi sellest, kuidas maad, mis juba neta'a ühtsiseks eraldanud, tagasi osta ja pöörasiwad põllupanga poole. Pank tõhendus kubermer Menomahowi peale, selle poole talupojad ka pöörasiwad. Wiimane teatas 5. detsembril 1910. aastal talupoegadele, et maa üksi, mida need omandada soowiwad, teisele ära müüdud on. Dolestiboniki wallale andis põllupank maa müümisest aga alles 17. detsembril teada.

Wiimati oliwad talupojad, endised omanikud, siis rentnikud, maa müümisest teada saanud, kui nad põllupanga poole pöörasiwad ja põõrdemist maakasuwad maa eest nõutamatud wäluta. Kaid oli juba hilja. 22. detsembril müüs pank maa ühele Pikkra kubermangu talupojale ära, kelle kindhteter Menomahow selle maa sõerpoolest juba ennemalt oli ära müünud.

Talupojad, kes selle maa endised omanikud ja siis rentnikud oliwad, kelle rendiaeg nüüd otsa lõpeb, ei tea, mis peale hakata. Maa wõetakse nende käest ära ja nende majapidamine on täiesti hõwitud. Hingemaad on neil ainult kahe hinge jooks, selle peal on mitme perekonna äraelamine, tieenetetti mõista, wõimata. Talupojad pöörasiwad muidugi Peterburisse. Aadimad ka teised põllupanga walitsusele, ministeeriumile. Aga kes neid aitab!

Kudas linnad rahwa terwise eest hoolitsewad.

Walgas: ringkonnakohtus harutati linna haigemaja walitsusete korratuste asja. Süüdistati haigemaja wanemat arsti Teterini. Kohtus selgus kohutaw pilt: haiged oliwad haawades, nad gasiwad mitmekesi ühes woodis, kõisiwad kolmekesi ühes wannis, neid toiteti wäga wiletsaste. Süüdistataw seletas, et asjade seisukorra üle linnawalitsusele mitu, mitu korda aru on antud, aga linnawalitsus ei ole selle peale midagi ette wõtnud. Kohus mõistis Teterinile noomituse, kuna haigemaja komisjoni tegewusest prokurörile teada antakse.

Päewauudised.

Walitsus.

Wõitlus joomise wastu raudteel. Raudteede walitsus on ringkirja teel kõikidele kroonu teede ülematele, erateede walitsejatele ja kitsarööpaliste raudteede juhatajatele käsu andnud, et nad alamatele raudtee-teenijatele kindlaste kohuseks teeks, iseäranis hoolega selle järele walwata, et reisijad raudteel ennast joobnuks ei jooks ega wagunites joomastawaid jookisid ei tarwitaks. Tarbekorral tulewad sellest käsust üleastujad shandarmide kätte anda protokolli tegemiseks ja kohtu alla andmiseks.

v. **Salapolitsei osakond** asub nüüd Pikal uul. nr. 17.

v. **5. linnajao pristaw** Leonowitsh on Paide kreisiülema noorema abilise kohuseid täitma saadetud.

Ülendus. Eestimaa rüütlikogu peamees parun Dellingshausen on, nagu „Wal. Teat." kuulutab, tõsiseks riiginõunikuks ülendatud.

Nimetus. Tallinna maakonna tagawaramae leitnant Astafjew on Tallinna kubermangu wangimaja ülema asetäitliseks abiliseks nimetatud.

Tagasi wõetud. Nagu „Rev. Beob." Peterburist kuuleb, on Peterburi kuberneri määrus, mille järele Narwa Eesti lehed igaks tükiks Wenekeelse tõlke Peterburisse pidiwad saatma, t ü h j a k s tunnistatud.

Domesnäs'i telegrafi-jaoskond Windawi kreisis Kuuramaal on 1. märtsist algades täielikseks posti- ja telegrafijaamaks ümbermuudetud.

Kodused läbiotsimised Wolmaris. Nagu „Dsimt. Wehstn." teatab pandud 27. weebr. ööse Wolmaris 18 isiku juures kodune läbiotsimine toime. Mõned isikud wõetud läbiotsimise juures kinni, lasti aga hiljem parast ülekuulamist lahti. Arawõetud kirjawahetus on Riiga shandarmiwalitsusele saadetud.

Surmaotsuste muutmine. Riias wäebides mõistis sõjakohus teatawaste Martin W. karli Grunhofi wallawanema tapmiseks eluwõimise parast surma. See otsus on nüüd eluaegseks sunnitööks ümber muudetud. Ka Wladislaw Kunge surmanuhtlus on eluaegseks sunnitööks ümber muudetud.

Uus aptegirohtude taks. riiida arstiteadine nõukogu kokkuseadis, on siseministeeriumi poolt kinnitatud. Kõik aptekiained, mis uue taksi hinnakirja on ules wõetud, on wiimaste rohu-turuhindade järele ümberhinnatud. Hinnakirjasse on ka poljud. Kõige uuemal ajal tarwitusele wõetud arstirohud üles wõetud, niisamuti ka need, millede sissewedu Wenemaale lubatud on. Uue taksi maksmaparemise tähtaeg jaeti arstiwalitsuse inspektori hooleks määrata.

Kohtukoda.

Äkiline surm kohtus. 4. ilp. Riia ringkonnakohtu tsiwilosakonna koosistumise ajal suri sarslu kohtusaali Walga wannutatud adwokat A. Haisler ära. Kohtu koosistumine jaeti pooleli. Adwokati äkiline surm jatnis niihästi seltsimeeste kui ka kohtunikkude peale raske mõju järele.

Tööstus ja kaubandus.

Linatööstuse edenemine. Wolmari maal, Salatsis on ühe aktsiaseltsi kulul uus linatedruse ja kudumisewabrik ühes jaoskonnaga lõnga ja kangapleekimise jaoks awatud. Kedruse osakond on juba tänawu aasta alguses saadil tegew, kuna kudumisetöö alles käesolewal marisikuul algawad.

Seltsid ja koosolekud.

Eestimaa rahwahariduseseltsi kirjanduse osakonna kõneõhtu peetakse homme õhtul kell 9 „Walmajas" ära. Kõneleb adwokat hr. J. Karlson „Eesti teatri" elutülimusest. Sissetulek 10 kop. Soowime kõneõhtule rohket osawõtmist.

Teater.

Anton Tshehowi „Onu Wanja" Eesti näitelawal. (Järg.)

Serebrjakowid on nende õnnetuse-allikaks saanud. Ja nüüd wast lähewad onu Wanja silmad lahti ja ta saab aru, et ta terwe oma noore ea täiesti tühja, sisuta ebajumalat oli kummardanud: egoistline wanamees oli kõrraga kõik oma waartuse tema silmas kaotanud. Ta naeb nüüd selgeste, et professor midagi suurt, midagi uut pole korda saatnud, waid ainult teiste mõtteid maluaud ja nii hästi teda, kui teisi ainult waimliselt petnud. Ta nimetab terwet professori tood „tuhjaks puruks."

„Kakskümmend wiis aastat on ta wõõraid mõtteid realismuse, naturalismuse ja igasugu muu lolluse ule mäletlenud; kakskümmend wiis aastat on tema kirjutanud ja kõnelenud, mis tarkadel ammugi teada on, rumalaid aga muidugi ei huwita, – tähendab, kakskümmend wiis aastat on ta tuhja tuult tallanud," sõnab onu Wanja wihaselt.

Nüüd on talle päewaselge, et ta ka ise on tühjalt elanud ja elumõtet sealt otsinud, kus seda ei ole. See äratab temas mahasurumata põlastusetunnet. Selle juurde ühineb weel kirdline armastus Jelena Andrejewna wastu. Onu Wanja püüab ka noorele naisele, armastust awaldades selgeks teha, et ka temagi pimedast tühjst ebajumalat kumardab. Kuid asjata!.. Teda ei mõisteta. Ning wiimaks – kui wana professor lõpuks sellele otsusele tuleb, et waja oleks sissetulekute suurendamiseks suguwõsa mõisa ära müüa ja raha panka panna, siis tunneb onu Wanja wiimase pinna oma jalge alt kaduwat. Ta saab nii ärritatud, et ta rewolwri wõtab ja Serebrjakowi peale laseb. Kuid kuulid lähewad mööda ja onu Wanja langeb jõuetus wihas maha:

„Kurat . . . kurat! . . kaks korda laskin ja ikka mööda! . ."

See on põrutaw juhtumine, mille tagajärjel onu Wanja esmalt ennast ära tahab kihwtitada. Kuid pärast lepiwad nad wana professoriga ära ja Serebrjakowid sõidawad minema. Ka Astrow sõidab ära.

Elu Woinitskite juures on jälle wanadesse rööbastesse seatud, ja onu Wanja hakkab Sonjaga jälle endiselt tööle.

„Mis siis teha, waja ju elada!" sõnab Sonja mõisa arwete kallale asudes . . .

Nii on lühidalt Tshehowi „Onu Wanja" sisu. See on tõsine pilt Wene intelligentsi elust: niisugused, nagu Tshehowi tegelased „Onu Wanjas", on ka suurem hulk Wene haritud seltskonna liikmetest – waiksed töötegijad, unistajad, ilma aktiiwlise tahtmisejõuta. Need kired on küll tugewad, aga kergeste möödaminewad, lepitatawad. Nad lasewad endid rahulikult eksploateerida ja ei suuda oma turannide wastu midagi mojuwat ette wõtta: ainult siis artab neis wiha, kui nende pehme hing juba tugewate loogide all õige puruaeks on saotud. Aga kauaks? Nad naewad kuil oma elu hämarust, tuhjust, oma ihade ja aadete nurjaminemist, kuid waljapaasemise teed seida nad ei suuda . . . nii awaldawad nad endid nii hästi üksikult, kui ka en masse, — nii haeh oma tegewuses, kui ka tsiwiilses poliitikas. . Ja ainult niisuguste psuchiliste iaadiomadustega wõis ... elu ... ja wõnilajewormetu Wenemaal seletada.

Selles seisukohast walja minnes peame, kui „Onu Wanjale" tähtsemata juure hingeteadise ja kaswatawa tähtsuse andma: Tshehowi kangelast näitelawal tundma õppides saame nii mõnegi meie laiaidate ... elu awalduste psuchologiaseu ... ära ... aga ... ka ... Kawwuslise seloomu iaadiomadused on niisugused.

Raske aga on näitelawal seda meie ... rast hingeelmo mõnda kujutada, et selles ... weidaks saada. Siin peab näitleja ise ... wait seda hingeelmo ja seda elu tundma ... Tshehowi peene... mõistma. Ja „Onu Wanja" ... nauawad ka meie „Estonia" näitlejad, et nad tõsised tunnistud on ... Wene ... hingeelu peenustesse ... mõistawad tungida ja neid nende õiges ... nii ... „Onu Wanja" ... nii hästi tundnuid, kui ka Wene hingeelu ... seisukohalt täieste ... huwitaw.

Ja ka meie teatri publikum naitas, et ta mitte ainult operettide järele ei joose, waid ka kõrgemaarwulistest tõsistest toodetest lugu pidada mõistab. Sest teater oli wiimase platsini walja muudud.

Mõnusat tunnet, mis „Onu Wanja" etendus ... järele jättis, suurendas weel oma kohust nädendi kaunis kordalamud tõlge, kuna wilets tõlke labi Tshehowi peenustest paljugi kaduma oleks ... nud minna.

Soowida oleks, et „Onu Wanja" warsti teist korda ette kantaks.

Pan Karol.

„Estonia" Eesti teatris mängiti laupaewa õhtul k o l m a t k o r d a W. S. Gilberti operetti „Mikado." Nagu naha pole see tühjiikiline jant, mis enam-wähem „Petruihka" puppede-teatrit meelde tuletab, näitlejate hoolsast hagistamisest ja teatrigarderobi rikkusest hoolimata publikumi poolehoidu wõita suunud, sest saal oli t ü h j a tuim... Päris kahju tuli seda „seleerdamist ja lummardamist waadates meie andekate teist näitlejatest: mida nemad, waesekesed teatrikasia päästmiseks kõik ära ei pea tegema?!.. Nagu teatriringkonnast kuulub, oli laupaewal wiimane „Jaapani õhtu". Ja tarwaise tänu! . . . K. P.

Segasõnumeid.

Jaltas Krimmis walitsewat telegrafi teadete järele jällegi külm. Sajab lund.

tn. **Mis kõik ei warastata.** Linna awalikus lugemistoas on juhtumisi ette tulnud et lugemiseks waljapandud ajalehti keppide wahelt ära warastatakse. Niisugune nähtus on meie publikumi ülikute liikmete kohta wäga tieloomulikuks tunnistuseks. Et ajalehtede lahedaloitjate märkamata keppi wahelt ära ei saa wõtta, siis peaks publikum selle eest hoolt kandma, et pahategija teo korda mise pubal kinni takataks.

Kuura Na jõe sügawamaksegemise eelplaan, mille wast Lieven kokku on seadnud, on Peterburis, nagu „Rubliti Wjestnik" ... heakskiitmist leidnud.

Herra Konstantin Päts, endise „Teataja" toimetaja kes praegu Peterburis oma aega ära istub, saab 25. märtsil wabaks. Nagu „P. Teat." teatab. Et ta ühikus kongis istub, siis arwatakse temal 3 kuud istumisajast maha.

„Pet. Teataja" tahab, nagu ta ise teatab ligemal ajal kolm korda nadalas ilmuma hakata.

„Tall. Teataja" toimetaja on kuberneri poolt 100 rublaga karistatud.

Sõda ligidal idas kuulutab rahwuslane „Swet" õige suure kirjaga ette. Leht toetab ennast „Golos Moskwõi" peale, kes ligemas tulewikus ligidal idas suurt tulekahju ette kuulutab, „tulekahju, mille tagajärjel mitte üksi Turgimaal, waid terwel Europal palaw hakkawat". Teine tunnistaja on keegi P. P. Schapohin, kes ennast „Mosk. Wed." kui ligida ida hea tundjana esiteleb. Tema kuulutab „aprilliks, maiks, wõi igatahes mitte hiljemaks kui juweks" Balkani poolsaarel „suurt werewalamist" ette. Ta ütleb „Aastal 1911 saab nagu aastal 1875 ühe salajase, aga kange käsu peale, mis Berlinis antud, weri woolama..." Mine tea!

Juutide päewalehtede 25. aastase juubelipäewa mälestasiwad pealinna juudid 6. märtsil.

Metsluiged, kes muidu Balti kubermangust talweks soojematesse maadesse lendawad, hakkawad juba – wähemalt mõned üksikud – igaastast pikka „ärakolimist" ilmaasjataks pidama ja katsuwad soojemal Kuuramaal Balti talwega ära harjuda. „Lib. Ztg" teatel on paar metsluike minewa talwe läbi Lõune-Kuuramaal Paapes' järwel elanud. Kui isegi järwe soojemad kohad mõneks päewaks kinni külmetasiwad, lendasiwad luiged Bartau järwele, mis alati lahti on. Nüüd, kus ilmad soojemaks läksiwad, lendasiwad luiged ühes teistega põhjapoole.

Skandal Pühawaimu kirikus. Pühapaewal 6. ilp. tungis keegi naisterahwas laulatusele minewa noorepaari kallale, pani peigmehele jala ette ja lõi ta pikali. Siis tungis ta pruudi kallale, kiskus selle pruutehted maha ja wiskas põrandale. Märatsew naisterahwas wõeti kinni. Pärast selgus, et ta oma teo meeletus kättemaksmise wihas armukadeduse pärast oli teinud. Asi läheb, nagu kuulda, kohtu kätte

Kõikide Baltimaa semstwo ceinõu, milleft ennemal korral teatasime, et see teadmata aja peale edasi lükatakse, tuila ikkagi warsti parlamendile. „Prib. Krai" teatel olla walitsusel nõu warsti kohalise semstwo sisseseadmise kohta tööle hakata. Selle juures wõetakse n. n. Horemõkini eelplaan ja iseäralise komisjoni eeltööd 1907. aastast aluseks.

Hoolsa tagaotsimise järele on Kuuramaal Tukumi kreispolitsei wanem abiline Mantiewitcz suure hobusewargate salga jälile juhtunud, nagu „Rish. Westn." teatab.

Kuldpulmi pühitses eila endine Baltiski linnapea T. Fabian oma abikaasaga.

Onnetused ja kuritööd

Wargused. Eila õhtu tabati Luisenthali uul. nr. 5 ühest korterist kaks wargat kinni, kes seal omale kaasawõtmiseks juba lokku oliwad pannud. Ühel nendest läks siiski weel õnneks ära lipsata, teine aga, Aleksander Wain, rometati trellide taha. Neil paewil warastati Kalewi uul. nr. 9 kaks kuld taskukella, kett ja 3 rbl. raha. Kopli uul. nr. 20 j. tabakotti 3 rublaga. Linnaaia uul. nr. 40 kahelas, 40 rbl. waart.

Äkiline surm. 3. märtsil suri 28-aastane Mihkel Pagarfeldt üleliigse alkohali tarwitamise tagajärjel S. Pärnumaanteel ära. Surnukeha wiidi lahkilõikamise majasse.

Waleraha. 5. märtsil katsus 16-aastane Aktar Saar 25-kopikalisest hõberahast hasti järeltehtud kuldraha 5-rublalise kuldtüki asemel wahetada. Ta anti politsei kätte.

Tulekahju. 1. märtsil põles Rae wallas Kanteli mõisa maa peal Ewardi peres elumaja ühes rentniku warandusega ära. Maja olla tulekassas 900 rubla eest kinnitatud, kuna rentniku Jaan Wiruli ärapõlenud warandus kinnitamata olnud; wiimase kahju olla 1000 rubla suur. Tuli olla wiletsast korstnast hakanud.

Wäike westlugu.

Nõiaringis.

Aga, lugejad, wõtke õige kord julgust, ärge pabenege tedagi ja ütelge otsekohe wälja, mis teie sest ilmaelust õige arwate. Minu meelest on ta ikka üks pagana trempel, millest keegi õiget aru ei saa. Nõiaring, päris tõsine nõiaring!

Justament nii! Kas wõta wõi jäta! Kes wastu julgeb waielda, see otsku „Olewiku" lataht! Kui ta seal juures ennast „hanels randa" ei lase, siis annan järele, muidu mitte...

Minu pea kaib päris ratasringi. Just nagu istuksin mõnel kõneõhtul wõi koosolekul isand Niemanni harutusi pealt kuulanud. Parem oleks küll Narwas praegustel ringimistel ajalehte toimetada, kui Tallinna mõõnawast elust aru saada. Aga kuhu sa lähed hingega, mundlat tunnata aga.

Ma teisab sellest, et mina aru ei saa, kes see meil sihe oma ette mees on. Ma ei saa aru, kas meil wõitleb mees mehe wastu wõi punelek igauks iseeneiega!

Kui wahe ümber waatad, siis pead küll arwama, et wiimane mõte õigem on. Aga see ei see huii asi ongi.

Meil wõideldakse, oi-oi, kudas meil wõideldakse! Igasuguste abinõudega: küll löökidega, küll salajaste urgitsemistega, küll nurklaweelate salaplaanidega! Ei mina jõua kõiki wõitluse-abinõusid üles lugeda: neid on igatahes rohkem, kui Tallinna kalawinamaajate hulgas weemnisjaid! Õigu nüüd jelega lugu weel, kudas on. Wõitlus on wõitlus ja asi iahe. Aga ütelge mulle, miks need wõitlejad just iseeneste wastu wõitlewad. Kes mulle seile nõiaringi saladuse ära seletab, saab ausõna — sellele muretsen waewataiuts ... noh, mida, seda ei tea isegi. Ah soo, ühe „Tallinna Teataja" numbri annan, milles ameliwendade kallal mitte poole taragagi alatult ei urgitseta. Ehk leian kuskilt siiski niisuguse. Aga kui ei leia, siis hakkan ootama, millal sarnane imeloom ilmub.

Kuid nüüd asja juurde. Küllap te' näete, et mul õigus oli, kui sima nõiaringiks nimetasin.

Kohaliku hoiu- ja laenuühisuse wiimasel peakoosolekul heitlesiwad põllumehed Püümann ja Partsel kõigest jõust põllumeeste wastu. Tuli wälja, et põllumehed on niisugused inimesed, kelle peale ükski üle õlagi ei tarwitse waadata, weel wähem neid kuskagi toetada.

Ja kui mõni arwas, et asi ikka nii hull ei ole, siis näitasiwad põllumehed-wõitlejad eneste peale ja hüüdsiwad:

„Siin meie oleme! Waadake, siis näete! Meil on õigus, õigus! Meie kaitseme põllumeeste kasusid!"

Eks ole nõiaring? Mis?...

Aga weel mõistatuslikum lugu sündis mõni aeg waremalt. See oli ajalehemeeste leeris ja ajalehtede weergudel, s. o. sealpool kandis, kus rahwale waimuwalguse kiirelid wälja saadetakse.

No, seal oli wõitlus äge, tormilisem kui need aegad kaklused, mis turul wõistlejate kaubaeitede wahel ette tulewad. Wõitluse põhjus, noh, see just juurem asi ei olnudki. Räägiti mehest, kes Tauria palees istub, Eesti rahwast, seksteist — kõik nii nagu harilikult. Seit mis siis praegusel ajal Eesti lehtede weergudel muud leidubki. Ikka need wõi nendesarnased ained. Ei saa teisiti.

Aga ega see kellegi saladus ei ole, et teataw isik nimelt sakste toetusel Tauria paleesse pääsis. Niisama ei ole ka see saladus, et wõitlusest osawõtjad ajalehed sellesama sakste toetuse üle suurt kära tõstsiwad. Neil oli õigus, tuline õigus — ütlen mina.

Hiljuti kordus wana lugu. Saadik sai wähe nüpeldada. Uskuge, lugejad, see oli talle päris konti mööda. Mina omalt poolt oleksin soowinud, et ta weel terakese rohkem oleks saanud. Poleks see weel ta terwist tapnud. Aga teie ei wõi aimatagi, mis nüüd sündis. Kõige „rahwameelsemad" lehed tõstsiwad kisa, et see kaitseb sakste kasusid, kes sakste meest nüpeldab. Tegiwad suurt lärmi, tõmbasiwad „armsa Eesti rahwakese" hästi Terase südame ligidale, nii ligidale, et mõnel rahwaliikmel aewastus peale kippus. Sest sakste hais oli kange, lõhnas ja lõhnas. Aga lehed kisasiwad ikka:

„Sakste leht, kes Terast julgeb puudutada! Müüdud suled!"

Tohoo hullu! Mina wangutasin pead ja küsisin ilieaia Mihklilt, mis tema sellest asjast arwab. See ei mõistnud niisugust lugu nähes musta ega walget lausuda, waid pomises ainult:

„Seewaldisse. Seewaldisse!"

Mine tea, keda ta sinna tahtis saata. Igatahes mitte Terase arwustajaid, igatahes ka mitte Terast.

Küll kobasin mina nõiaringis ümber, just nagu Tallinnas mõnda uulitsat otsides, mille nimelisi enam kui mitu on wõi nagu ülesleitud uulitsas a ehk b tähega märgitud maja otsides. Aga kõik oli asjata.

„Leiwanalg!" ütles wa' Liisu ükskord na' pool naljatades. Mina wihastasin, kärgatasin eidele peale, nii et ta wait jäi, nagu meie saadikud harilikult wolikogus. Ütlesin, et eks meie ajakirjanikkudel oma paarkummend kopikat leiwaraha ikka taskus ole, nii et nad kõhutaie pärast rumalusi ei tarwitse teha. Aga hiljem hakkasin siiski mõtlema, et eidel õigus wõis olla.

Kes teab, kes tunneb suurte rahwameeste saladusi? Ei keegi, sest need on pakiu linilu alla peidetud, nagu Tallinna linnanõunikkude kruntide omandamise ja majade ehitamise lood...

Nõiaring, päris tõsine nõiaring!

Oo, palju, palju asju on weelgi nõiaringis. Näit. Tallinna linnawalitsus kuulsa Guttini majaga. Poleks ta seda wa' logu maha kiskunud, wiimati oleks protsess kaelas olnud. Kiskus maha, aga jällegi tuli protsess peale. Tee mis teed, pääsemist ei ole...

Kadrina mehed on oma hariduse-seltsiga nõiaringis. Küll nad otsiwad ja nuriwad, aga ei saa otsa kätte, kust hariduselööga peale wõiks hakata...

Kusagil Tallinna lahedal on keegi pool kirjanik ja ministeriumi koolilõpetaja nõiaringis. Tema mees kirjutab wahetewahel ajalehtedele jubikirjaid ja wiitsutab „Kampuse Mihklit", nii et küll saab, sest see soowitawat ihunuhtlust, kui kasmatuse-abinõu. Aga kui seesama poolkirjanik koolituppa läheb siis joonelaud muudkui aga laksub kaes ja mudilased huiwad nagu ratta peal.

Nõiringis on ka Mihkli kihelkonna mehed. Raha on, tohtrimaja on ja haigeid on, aga arsti ei ole, ei saa kah. Teewad küll, mis wõiwad, aga ei saa parata: nõiaringis on, nõiaringi jääwad.

Niisamasuguses seisukorras on mõned Pärnu majaomanikud. Maja on, raha on, aga majaperemeeste-seltsi liikmeks ei saa. Soomustiibadega keerub põhjuskiri seltsi lawel ja ei lase kedagi sisse, kelle mõtlemisewiis temale ei meeldi.

Ka Wiljandi Kantremaa elanikud oliwad nõiaringis. Talsiwad päris laiaste peadega karskuse-seltsi theemajasse sisse, aga tuliwad waarudes ja tuikudes wälja. Kuid nemad on pääsenud. Ainumad õnnelikud!

Ja mina? Kõike seda nõiaringis mööduwat elu waadeldes olen ka ise sinna sisse jäänud. Midagi ei mõista, millestki aru ei saa. Liisu sõimab, aga ma ei wõi midagi parata. Ajawaim kiisub enesega ühes. Päris wilets lugu kohe!

Lugejad! Karilased ja mittekarilased! Klaas theed „Walwajas" ehk pudel õlut Torupillis sellele, kes mind nõiaringist paastab.

Päris tõeste ikka! Ma ei peta! Jumala eest ei peta!..

Sulg hakkab käes loklema. Nähtawaste on ka temagi nõiaringis.

Tõistre Siim

Riigiwolikogu

(Peterburi telegrafi agentuuri telegrammide järele.)

Koosolek 4. märtsil.

(Järg.)

Jegorow seletab, et wolikogu enamus süstemaatiliselt õppiwa noorsoo peale wateiab ja natsionalistid teeb. Kui Obrastsow oma kõnes wiimsel puhul kergema koolilapse tsünismi sõnu tarwitas, siis waikisime meie, leowes, et juhataja märkuse teeb. Kuid seda ei olnud. Nüüd kuuleme meie, et Obrastsow wälja heidetakse, kuid mitte noiserrohwa ega ka selle kõnetooli, waid juhataja teotamise pärast. Meie kui proletariaadi esitajad ei luba kunagi et õppiwa noorsoo ega ka selle kõnetoolt teotamist nende palgatud wõrtsukate poolt. (Käteplagin pahemalpool, müra paremalpool).

Juhataja seletab, et nõnda kui Jegorow uuesti wolikoguliikmeid teotas, ta ette paneb karistust suurendada ja Jegorowit 5 istumiseks wälja heita.

Obrastsow ei taha ennast milgil tingimisel uuewa koosoleku müra süüdlaseks lugeda, sest et juhataja temale kõne ajal ühtki märkust ei teinud. Oleksin ma juhataja käsku kõnetoolist lahkumise üle kuulnud, siis oleksin tingimata seda täitnud. Selle asemel kuulsin pahempoolsete karjumiste „tuud on mööda" peale juhatajat ütlema: „Aeg minut on weel". Edasi seletab Obrastsow, et tema wäljaheitmist wäga kergeste mooritud wisil seletama wõib hakata, nimelt, et see tema kõne siin pärast sündinud on. Tema on oma kõnes Wene kõrgemat koolt üles kutsunud oma wäärtust tõstma. Kõnes oli ka selle peale tähendatud, et Wene professorid ja üliõpilased, weel enam õppiw noorsugu kiitust ära teenib, kui ta igasugu rahutustest ennast eemale hoiab. Mis sugulise lõdwatuse asjus tehtud märkusesse puutub, siis on see niisugune patt, mida igasugu abinõude moral kõrgemast koolist wälja kiskuda tuleb. Et see patt olemas on, seda tõendab komisjoni poolt sellekohase punkti wastu wõtmine. Terwe müra on kõneleja arwamise järele rahwawabadustlaste laagri tegewusewiit. (Käteplagin paremalpool.)

Juhataja tähendab Obrastsowi seletusekohta, et juhataja kaks märkust ta kirjalikes aruandes ülemal seisawad, nii et Obrastsow neid täielikult kuulis.

Samõslowski leiab, et tema wäljaheitmine ei wormiliselt õige ega sisuliselt õiglane ei ole. Kodukorra põhjal ei ole juhatajal õigust saadiku wäljaheitmise küsimust üles wõtta, kui saadikut enne seda korrale ei ole hüütud. Wälja heita wõib ainult sel koosolekul, kus korrarikkumine aset on leidnud, mitte aga järgmisel, kus koosolejate kokkuseades õige tuntaw muudatus wõib sündinud olla. Iga küsimus, mis hääletamise alla tuleb, peab päewakorras ülemel seisma, niisamuti peab iga küsimuse kohta ka põhjalik ettepanek olema, sest wastasel korral saab ainult pooltemaheiline waielus.

Jegorowi wäljaheitmise ettepanek wõetakse rewmose poolt solsidem. erapooletuks jäämisel ja tööerakondlaste ja oja rahwawabaduse erakonna wastuolemisel wastu.

Samõslowski ja Obrastsow heidetakse rahwuslaste ja parempoolsete wastuolemisel 8 koosolekuks wälja. Samõslowski lahkub parempoolsete käteplagina all.

Harutuse alla tuleb

haridusministeriumi eelarwe.

Rodititshew seletab, et Kõigekõrgem manifest ülikoolide-autonomia asjas on teaduse edenemise aluseks, mille wastu kõik mustad jõud oma tegewust sihtwad. Kuni wiimase ajani on wõitlus obskurantismuse ja teaduse wahel hüpnose mõjul teataawa joone juures peatama jäänud. Praegune ministerium häwitas selle hüpnose ühe sulekriipsuga ära. Kõlbiise autoriteedi mõju asemele on ametniku käsk seatud. Moskwa ülikooli seisukord näitab, et mitlitase politika professorite asjus täieste prowokatsioonline on, mille läbi ülikoolides mitte mingisugust korda jalale seada ei saa. Mis korra jalaleseadmise tingimistesse puutub, siis peab tähendama, et üliõpilased ja professorid wäga hästi teawad, et haridusministri teljataga politseidepartemang seisab ja et teaduse ausust ja korda noortemeeste wäljasaatmiste läbi jalale seada tahetakse. Ministerium näeb oma abinõusid tarwitades ainult füsikalise jõu kangust. Kuid need abinõud on kõik walitsusline terror. Haridusministerium ei näe oma ülesannet mitte hariduse edendamises olewat, waid just wastuwõtmise määra kitsendamises. Ministeriumi tööd arwustades mõistab kõneleja tema häält kui niisuguse inimese häält, kes lagendikus hõikab, „sest — lõpetab kõneleja — meie seisame jämeda, enesest lugupidamata, inimest wihkaja jõu wõidupidu eel. Kuid heidkem eneste usku tulewaste põlwete sisse, usugem, et Wenemaa wiimaks ometi nii palju jõudu ja abinõusid leiab, mis nendele herradele koha muretsewad, mis tulewikus nendele kohane on. Nende koht on ajaloo pühimekastis." (Käteplagin wastaskrunnal.)

Berjosowski II. tähendab kõige pealt selle kurwa nähtuse peale, et koosoleku algul saal saadikuid täis oli, kuna nüüd, mil asjaline tegewus algas, suur hulk lahkunud on. Kõneleja peatab ainult Tiflisi ülikooli asutamise juures. Ülikool peaks täieste kohaliste abinõude waral asutatud saama ja ta ei tohiks mingisugust eesõigust pakkuda, waid peaks ainult Kaukasia noorsugu, kes Wenemaa üliõpilaste hulgas rewolutsioonilisem osa on, ainult teaduse pärast ligi tõmbama.

Kriwtsow peatab algkooli mõnede puuduste juures.

Schemetow soowitab kasakate koolide haridusministeriumi alla andmist ja palub oiasest algharidusele peale kulutatawast rahast kasakate koolidele.

Schingarew wastab Berjosowskile ja seletab, et weeleluks tuleb niisugust nõudmist, ülikool asutatagu kohaliste abinõude najal, unustada. Ülikool on riiklik asutus. Tiflisi ülikooli tuleb üleüldistel alustel asutada, ilma et õigustest mõned wäljawõtted tehtakse.

Parun Tiherkassowi seletuse järele ei kuulu walitsus ülikooli wastu, waid wõitleb ainult streikide ja teiste eitawate nähtuste wastu. Politsei wiibi alles siis ülikooli, kui teiguele jõuti, et ülikoolivalitsus jõuetu on oma otsekoheste ülesannetega toime saama.

Üleüldised waielused on lõpetanud. Eelarwet harutatakse punktide kaupa.

Sarateljan kõneleb Kaukasia õpekonna kuraatori ringkirja põhjal Kaukasia algharidususe wiletsa seisukorra üle, Jurkewitsh soowitab algkoolilõpetajate ainelist seisukorda parandada.

Eelarwe wõetakse komisjoni ettepanekus wastu. Komisjoni ülemineku-formel wõetakse Schingarewi parandusega wastu. Wastuwõtmise ajalikeks jaab ka preester Juraichkewitshi soowiawaldus, et waimuliku seminari esimese järguga lõpetajatele õigus antaks ülikoolidesse õiguteaduse ja keeleteaduskonda ilma täiendus-eksamiteta astuda. Wastuwõetakse ka Skorohodowi soowiawaldus Tomski ülikooli täiendamise ja Tomskis põllutöö-instituudi awamise asjas; würst Kurjakini soowiawaldus niisugust käsitöö-, tehnika- ja tööstuskoolide tüüpuse wäljatöötamise asjas, mis kohalikkude hulkade kohased oleksiwad ja et need koolid ühe ministeriumi alla koondataks.

Teedeministeriumi kantselei eelarwe, mis 2.992.484 rbl. määratud ja eelarwekomisjonis muutmata jäetud, wõetakse ilma waielusteta wastu.

Hertzenwitz kannab wee- ja kiwiteede peawalitsuse eelarwe ette, mis 31.696.973 rbl. peale määratud oli ja mida komisjon 30.647.713 rbl. peale lühendas. Aruandja seletab, et kahe wiimase aasta jooksul on abinõusid tarwitusele wõetud, mis weeja kiwiteesid paremale järjele tõstawad ja mitmetes ringkondades kuritarwitust kõrwaldawad. Mariina süstemilist tööd on tarwis edasi jatkata ja Kaukasia maade mõõdandamise arweid korraldada.

Kutshkow awaldab soowi, et weeteede peawalitsus wõimalikult warsti Petshora ja Wõtshegra jõgede kanali läbi ühendamise plaani wäljatöötamise eeltöösid algaks.

Winogradow arwab, et tulewikus tarwidus saab olema praeguste kunstiliste weeteede parandamiseks ja uute ehitamiseks paljumiljonilisi kulusid teha. Sellepärast peaks juba nüüd selleks tegewusesse astuma, et takistused, mis asja ebaspidisel ajamisel ette wõiwad tulla, ära kõrwaldatud saawad. Praegust tegelast ja kontrolli arwustades leiab kõneleja ivaranis tarwiliku olema meelehea wõtmise ja kroonu warastamise wastu wõidelda, sest meie teedel warastatakse koguni häbemata wisil. Äsjakohast wõitlemist waraste wastu senitajani meie weel ei tunne. Selgeks näituseks on Kiewi ringkond, kus terweid röõwsalkasid organiseeritud, mille hulgas, isegi ringkonna juhtiv ei puudunud. Isegi sarnased juhtumised ei puudu, kus kuritarwitusilised asjad keskwalitsuse ametnikkude poolt toetust ja kaitset leidsiwad. Warguted ja kuritarwitused on igal pool laialt laganenud. Nende korraldamiseks on põhjalist senatori-rewiderimist tarwis. Rewidendid peaksiwad julgelt oma tööd tegema, tulgu süüdlastena kas wõi ka kõrgemad ametnikud awalikuks. Tarwis on weel, et abinõud, millest siiertigi weeteede ülem eelarwekomisjonis kõneles, tarwitusele wõetaks, nimelt et asja majandusliku külje tõstmise otstarbel tarwis on kohatust ameswalitsust ligi tõmmata. (Käteplagin pah. pool ja ajalt keskel).

Uichkow juhib tähelepanemist põhjapoolsete kubermangude weeteede eestujutku parandamise peale ja palub wolikogu, et see Olonetsi, Nowgorodi ja Wologda semstwot Lathe-kubenist weetee ehitamise asjas toetaks.

Skorohodow näitab oma isiklikke tähelepanemiste põhjal, et Siberi weeteed wäga wiletsas seisukorras seisawad. Ilma kontrollita majapidamine paistab igale erapooletule waatajale silma. Kõneleja kiidab walitsuse kawatsust, Jenisei laewasõiduse ekspluatatsiooni kroonu kulul jatkata, heaks ja arwab, et küsimuse otstarbekohasest otsustamisest rikkalik Turuhanimaa elawamaks minemine ära oleneb.

Tomilow leiab weeteed täielikes korratuses olewat, iseäranis on seda põhjapoolsetel teedel märgata. Kõneleja arwamise järele jaab weeteesid siis õige korra peale seada, kui praegused asjajuhid märjalt tehtud luua abil wälja pühitakse. (Käteplagin pahem. pool).

Koosolek 5. märtsil.

Juhatab würst Wolkonski.

Waielused

wee- ja kiwiteede peawalitsuse eelarwe

üle kestawad edasi.

Teedeministri-abi Shidhukin annab eilaste kõnelejate poolt ülestõstetud küsimuste asjas seletust. Kõneleja tunnistab mitmete kõnelejate süüdistused õigeks, kõige pealt küll seda, et weeteede peale wäga wähe on raha nõutud. See tuli sellest, et raudteede ehituste ajajärk maksmas oli, kuna weeteed nagu kõrwale jäeti. Nüüd on töökawa juba wäljatöötatud ja tööde peale nõutakse ligemate aastate jooksul 200 miljoni rubla. Ka Mariina süsteemi küsimus on juba kawasse üles wõetud. Maa mõõdandamine Kaukasias läheb tõepoolest aeglaselt edasi. Kuid selleks on mitmesugu takistawad asjaolud olemas. Siberi jõgede ühendamise asjas on juba sellekohane seaduse eelnõu ministrite-nõukogusse antud. Walitsus peab lõunapoolsest ühendust mis Kamast algab, soowitawamaks, mitte aga Petshorast. Ka Petshora ja Wõtshegra ühendamise küsimus on päewakorral. Astrahanis tormi läbi sündinud kahjude pärast ei wõi walitsust süüdistada. Walitsus on abinõusid otsinud, mis tormide kordamisel tarwitusele wõetakse. Walitsus on selle soowiga, et weeteede asjaajamist ka seltskondlised organisatsioonid osa wõtaksiwad, nõus. Et Siberi weeteed halwal järjel seisawad, seda tunneb ka walitsus ise ja ongi juba nende parandamiseks sammusid astuma hakanud. Kiewi raudteede ringkonnas awalikuks tulnud kuritööde asi on uurimise alla wõetud. Kuritarwitust, mille peale Schingarew tähelepanemist juhtis, et ole jõesuudmete kindlustamiste ja jõe puhastuse-tööde juures ette tulnud, küll aga mitmesugu eksimisi, millede eest kunagi kindel ei wõi olla. Süüdistusi igal aastal korrata ei ole mitte õigemeelne tegu. Pealegi on alaline ettehetdete tegemine ministeriumile kui ka ametnikkudele, kes ausalt oma kohust täidawad, haawaw ja alandab nende kõlbelise enesetunde wäärtust. Hoolimata süüdistuse asemel peaks õige arwustamine ja otstarbekohaste arstimise-abinõude otsimine olema. Ametnikud jaawad wähe palka, kuna seltskond nendele mitmesugu ettepane'uid teeb, mis neid seaduswastalistele tegewusele meelitab. Nagu sellest järeldada wõib, on ametnikkude seisukord wäga kurbetaw. Sellest kurbetawast seisukorrast pääsewad ametnikud wälja, kui nende palgatingimisi parandatakse, nagu seda ministerium on kawatsenud. Süüdlasi wõetakse kohtulisele wastutusele, kuid rõhuwade abinõude kõrwal on ka kõlblise mõju awaldamine tarwilik. Suurt kasu saab selles küsis wolikogu, sellega, et tema kõrgelt kõnetoolilt kutse ausale teenimisele kõlab, mis igas ühes kõlbist kohanikutunnet kaswatab.

Klotshkow. Ministriabi seletused ei ole ministeriumi wastu tõstetud süüdistusi tühjaks teinud. Kuritarwitusi on ette tulnud, tuleb praegu ja neid jaab wististe ka tulewikus ette tulema.

Winogradow. Arwamise järele on ministriabi süüdistuste peale liig kergelt waadanud. Kuritarwitustega, misjugusteid Kiewi ringkonnas ette tuli, on ministeriumil wististe wäga raske wõidelda, sest et kuritarwituste haigus wäga laialt on laguenud.

Nekrassowi seletuse järele ei süüdistata ministeriumi mitte wõimu mittetarwitamises, waid süüdistamisel konstateritakse ainult seda, et wõim jõuetu on. Kui praegune minister ametisse astus, siis algas suur puhastustöö. Kuid see puhastustöö käib ainult alamate ametnikkude kohta. „Probagoti" ja „Dela-

---

Tänasel numbril on jutulisa nr. 36 kaasas.

---

romi" asjad nõuawad, et on pitr olemas, millest ministerium jõuetu on üle astuma. Suuremad kurjategijad jäämad nuhtlemata.

Üleüldised waielused on lõpetanud ja eelarwet harutatakse paragrahwide kaupa.

Wee- ja kiwiteede peawalitsuse nõuab, et eelarwet mitte ei lühendataks ja Austria piiril Wisla õigendamise peale 100.000 rbl ja krediti Kaukasia lõpmatuse ehitamise peale eelarwesse ülles jäetaks.

Markow II. ühineb Kaukasia ter asjus walitsuse esitaja arwamisega ja arwab, et need, kes krediti wastu on, nagu Petrowski II. ja Miljukow, kes sinkalt Wenemaa otsa wotawad, on mitte enam ega wähem kui riigiõnnandjad.

Eelarwe wõetakse komisjoni ettepanekus wastu, wäljaarwatud ainult 4. paragr. mille järele Wisla õiendamise peale Austria piiril 100.000 rbl. krediti lubatakse.

(Järgneb.)

Telegrammid.

(Peterburi telegrafi agentuurilt.)

Moskwast. Kolm seiklejat tikkusid sõitwad automobiili Sokolnikus ajuwa Dingi kompwelt-meteranutuse ja riisusiwad 6500 rbl. raha ära. Tagaajajaid panguades remale tõrtudes põgenesiwad kurjategijad minema. Põgenemisel jäsiwad aga automobili maha ja kaduswad. Nii riisujad aadi 1682 rbl kätte. Wetjast leiti 1006 rbl., mis riisujad maha oliwad jätnud.

Kiewist. Juhenerude Sarwa ja Horohi juures on läbiotsimine toime pandud. Ära wõeti palju kirjasid. Asi seisab senator Neidhardi rewideerimisega ühendusel.

Tjumenist. Mõne aja eest tappis kohtuurrija Wintowitsh wäljasaadetud üliõpilase Kulescha ormuksedes põhjusel ära. Tobolski ringkonnakohtu wäljaidõnuosakonna ees algas täna selle asja harutamine.

Troyest. Terwes wiinatööstuse ringkonnas kaswab rohuus edasi. Koguduste wõimud aitawad ameristid ära. Wiinatöölised lewawad wasasoid lõppusid ja lõõwad kirikukellasid kõiduses. Pühapäewal lawatsetakse meeleawaldust toime panna.

Konstantinopolist. Sultani kroonilaline haigus on tunkentu tõttu weel kerelikemaks läinud. On ettekirjutatud woodis olla. Kõrge saajas õraledad karrist.

— Emist Bagdadi ja Aleppo-Aleksandrette raudtee jaoskond ehitatakse lepingu põhjal wiie aasta jooksul, kuna kilomeetri eest kindlustuseks 11.000 franki peab olema. Sultani käsukirja läbi on lepingu allakirjutamine lubatud.

Peterburist. Peasõjakohtu prokurör Ostensacken suri ära.

Kiewist. Kuroriti sõjaristlade kaupluses pandi rinnumine toime. Nagu esialgne ülewaatus näitab, on kurjategijate saagiks üle 50 rewolwri langenud.

Roomast. Kui eila walimiste urendusjouse erindu juahibotolejas harutusel oli, tuusistasiwad uurem pia r. ditkulast, et nad kabinetiga rohul ei ole. Selle tagajärjel andsiwad ministrid Sakh ja Credoro peaministrile ametist lahkumise soowiawalduse sisse. Selle järele otsustas ministrite-nõukogu ametist lahkuda. Luzzati andis kuningale lahkumise-palwe sisse. Kuningas jättis weel lõpuotsuse andmata.

Barnaulist. Wiis wersta linnast remal riisuti kroonumonopoli rahakorjajalt 10.334 r. kaha ära.

Reimsist. Champagnes ja Troy-s on wiinategijate liikumine laiali laguenud. Prefekturide tuleb teadaandmisi, et omawalitsuse asutuslaste liikmed oma kohustest lahkuwad.

Athenast. Dardanellides on greeklaste hollor nuele terawa kuju wõtnud. Smirnas kelas komitee greeklaste wõtmise laewaliksendamise tööde peale ära. Komitee wõttis uuure poli Greeka ajalehti, mis Itaalia poolt laew 1%, oma kätte ja andis nad ainult peale mahalangemise järele tagasi. Loewa tähendajad mitt-sinad Wene poolikiawa pealt soodud Greeka ajalehed werde. Politsei on jõuetu. Rahwast kogub meithertidesse ja kindlustes, kus kõnelejad lawatlikdat greeklaste boikoteerimist nõuawad.

Riiast. Õpetaja Schmidt tegi Sommeri biplaanil, mis Balti waguniwabrikus walmistatud, kaks õhusõitu, mis mõlemad korda läksiwad.

Tokiost. Japan on Pekingis uuel seleduste kraalendumist soowitanud, et Kung-Itas rahu alal hoida.

Kiewist. Kõrgemate naisterahwaste kursuste ajaloo- keeleteaduse osakonna kuulajad on suure enamusega etteirigemiste poolt kõnelenud.

Polütehnikumi walitsus on otsustanud ainult nendele üliõpilastele abiraha anda, kes eelulegemistel ja praktilistel töödel käiwad. Wiimastel päewadel on kuulajate arw suurenenud. Suuremal hulgal professoritel on praktilised tööd käsil, peaasjalikult inseneri-osakonnas.

Harkowist. Üliõpilaste arw ülikoolis on märksa kaswanud. Arstiteaduse osakonna 4. ja 5. kursustel on tarilik arw kuulajaid.

Peterburist. Riigikoltise omisjon lõpetas uue wäetenemise seaduse eelnõu läbiwaatamise. Wastuwõetud on üleriikliuse nekrutide mitmete määrus, kuna senine määrus, mille põhjal nekrutid jaoskondadesid mööda wõetakse, ära kaotatakse. Edasi on tarwilikuks tunnistatud kergitsust ära kaotada. Kergitust ei tunta ka Ohta-Europa riikides mitte, Wenemaal tõuseb aga nende arw, kes kergitust saawad, 45% peale.

— 10.—15. juul. pandakse Moskwast Peterburisse õhusõit toime. Korraldaja komitee on õhusõidu juhatuskirjad kinnitanud. Auhindadeks on 30.000 rbl. määratud.

Wastutaw toimetaja P. Grünfeldt.
Wäljaandjad P. Grünfeldt ja J. Mänd.

Eesti teater „Estonias.“

Neljadal al. 9. märtsist 1911. a.

H a Paul Pinna benefiz.

Esimest korda:

„Kurat“.

Näitemäng 3 waat. Franz Molnár.
Näitejuht hr. P. Pinna.

Kuradi osa mängib hr. P. Pinna.

Hakatus punkt kell 8 õhtul

Photoplastikon.

Karja uul. 41. Dt. „Kulli Klubi“ majas.

Esmasp. 7. märtsist kuni pühap. 13. märtsini

Lõuna-Ameerika,
Bolivia Cordillerid.

Hambaarst H. Tamberg,
Kuninga uul. nr. 2.

Kõne aunid k. 9—1 ja 3—6. Hammaste plomberimine, arstimine, walutu wäljatõmbamine, kunsthambad ja kuldhambad.

Dr. J. Israelson.

Suur Tartu maant. Langebergi maias nr 4 Wõtan kõiksugu haigeid, iseäranis naha- ja suguosade-haigeid (siffilis) wastu kella 9—11 e. l. kella 2—3 ja 7—9 p. lõunat.

Wõtan haigeid wastu,
iseäranis silma-, naha-, suguosa ja neeru haigusid. Kõnetunnid kella 5—7 p. l. H. rju uul. nr. 84.

Dr. med. O. Pallop.

Tarwitatakse maale

tislarit.

Küsida Suure Pärnu maanteelt nr. 87, kort. 6.

---

800 desjatini

head põllu maad jõeäärse heinamaa ja karjamaaga, wana aegne wüürsti mõis, Pihkwa kubermangus; müüdakse tükki wiisi, igas suuruses põl[l]upinga ühes, wabeie juurdemaksuga 5 rubla alades desj. pealt. Kali de ehitamiseks antakse mets lõpmata. Lähemaid teateid saab kirjalikult: СПБ. Екатерининскій кан. д. 12, кв. 7.

М. Сарресъ.

Kuld-, kulatuse-kõrwuseid,
kuld ja hõbe meestee ja naisterahwa uurisid ja kettisid, kuld medal ehtid, kaelaristisid, kuld ja hõbebrossisid, lipsunõelasid, manschetinööpisid, kõrwarõngaid, peale selle weel hõbe thee- ja söömalusikaid, paberossitoosisid, theeklaasi ja naisterahwa portmonesid ja kõiksug. hõbeasju müüb wäljamüügi hinnaga

M. Reismann'i
uurikauplus
Niguliste uul. nr. 6. aptegi wastas.

Kaalutoste wahetalitus.

... uurimist wõetakse wastu ... 1 ühedesse ja mundesse ... wäljaminemiseks kaalukude ... Tallinnas, Wira ja Wallimahe uul nurgal nr. 24—2, „Bodega Espanola“ kõrwal.

Telefon nr. 739.

120 **R. Saal.**

Äri asutajatele.

Kauaaegne ... tööd tööotaw raamatu, kirj. tusmaterjali ja postkaartide äri, Tallinnas, kõige kesklinnas uuli jas. rikkaliku, ostjate ringkonnaga on omaniku ... tõttu kohe müüa. Wahtad kauel ... poral üüriskunaga. Kindel sissetulek. Laialine tööõpds. Tarwitage tuhumist, mis kergeste enam ei tule. Lähemat teadust annab hr. Kolgan'mm Müürivahe uul. nr. 46, teisleriitööskoda.

... trükist ja on igast paremast raamatukauplusest saada:

Mis sa teed, tee õieti!

— Kirjutanud —
Orison Swett Marden.
Hind 20 kop.

See raamat on Inglise ja Saksa keeles ülemaiwat wastuwõtmist ja ühemeelsest kiitust leidnud.

Ameerika ajakiri „Westminster Teacher“ ütleb tema kohta: „Dr. Marden on kõige suurtmõjusam optimist ja tema raamat on kõige parem, mis siiamaale üleüldse ilmunud. Ta ei tohiks kellegil puududa, olgu ta tööline, kooliõpetaja, rahamees, äriteenija wõi kes tahes. Iga sõna, mis Marden kirjutab, on kuldawäärt.“

Ladu: G. Pihlaka raamatukaupl., Tallinnas.

Mustatud inimest, kes teawad, kus

Eduard Iwanowitsh Reedel

elab, palutakse seda teatada järgmise adressi all: Suomi, Turku, Salrashuonenkatu 16 a. Rouva Nina Reedel.

---

4 r. 50 k. paar

maksawad head ühest tükist, kamassid, mis muidu 5 r. 50 k. paar maksawad, ka igat muid seltsi saapaid ja kingasi soowitab odawalt **J. Sobowitsh,** Wiru uul nr. 7.

Aug. Sackaria

naha- ja õmblusmasinate-kauplus, Tallinnas, S. Karja uul. nr. 20, Tallinna klubi all on kõige kasulikum õmblusmasinate ostukoht. Õmblusmasinad on kõige parematest Saksamaa wabrikutest ja nende hinnad wäga odawalt määratud. Wastutus wiie aasta peale.

Kuld auhinda Berdanis 1898. a. Pealadu H. F. Jürgens suures Moskwas

---

Kingitus

Kõigile selle lehe lugejatele saadame tinnata **25 wäga huwitawat asja** ainult **90 k.** üsiepalkimise ja saatmise kuludeks. Saatke meile weel täna kaart oma õige adressiga. Adress: **Лодзь, № 117 почт. ящикъ 367.**

Kirjad Wene keeles.

Kellel on?

Kellel on müüa mõni wana aastakäik

„Illustrierte Romane aller Nationen.“

Hind ja adress palutakse ära anda selle lehe talitusesse pealkirja all „Romanid“.

A. Saat.

Õhtused tuled.

Hind 75 kop.

Saada igast raamatukauplusest.

Ilmus trükist:

Eestimaa Wene-riigi alla saamine.

H. Prants.
Hind 60 kop.

Heade reform-woodite

peale

wõetakse tellimisi wastu

Suure Kremjemi uulitsal nr. 1, korter 1.

Sealsamas wõib neid woodid iga päew kella 6—8 õhtul näha. Woodid on head ja wedrutawast traatwõrgust walmistatud põhjadega.

Ilmus trükist:

Riik ja õigus.

Hind 40 kop.

Saada „Teaduse“ kirjastusest Tallinnas.

---

1 r. 55 k. paar

maksawad head tikkadega pruunid saapad, nahad ümber, mis muidu 2 r. paar maksawad, antakse, kellel waja on. **A. Sobowitsh,** Wiru u. 7.

Kes omale

tahab **raamatukoguõi** asutada, see pöörаku „Teaduse“ kirjastuse poole. Wäikese rahaga wõib hea ...nõusseadida.

„Teadus“ Tallinnas.

J. E. Kusnetsowi kiwinõude-wabrikud:

Tšudowas, Wolkowis, Grusinias ja Bronitsas.

Alalised kauplused: Moskwas, Peterburis, Harkowis, Samaras, Riias jne. jne.

Nr. 19 Tallinnas, Wiru wärawa promenadil Nr. 19.

Telefon 550. **Ladupidaja A. Soonsein.**

Klooga mõisa

(Lodensee)

wesiweski,

kolme paari kiwidega ja turbiniga, saab 23. aprillist 1911. a. wälja renditud. Kaupa wõib teha Tallinnas, Toompeal, Kaarli kiriku m. krt. 1.

ТИПОГРАФСКІЕ

и литографскіе служащіе, наборщики, накладчики, стереотипщики машинисты, цинкографы и т. д., ищущіе мѣста и содержатели типографій, нуждающіеся въ служащихъ, сообщаютъ объ этомъ черезъ

„Всеобщій Типографскій Указатель“,

который читается во всѣхъ безъ исключенія типо-литографіяхъ всей Россіи. Предложеніе труда — 50 коп. за публикацію. Спросъ труда —30 коп. строка. Можно пересылать почтовыми марками. Пробный № безплатно. Редакція и контора Москва, Мясницкая 20.

„Wirulase“ ja „Õiguse“

peale wõtawad
tellimisi ja kuulutusi
wastu.

Linkhorst
C. Matsbeck — Ambias.
Wiedas
pr. Normann'i kaupl.
J. Mirka
M. Gildemann — Baltiskis.
Joh. Luuk'i „ Tapal.
Klasmanni „ Antslas.
G. I Karro „ Tõrwas.
I. Karja, Wiru-Jakobis.
R. Suurkaew'u kaupl., Nigulas.
J. Pikkat, Tuddolinnas.
J. Jänes, Wana-Suislepis.
R. Waas, Tuddolinnas
I. Löwi kaupl., Алленкюль
T. Lilw'i „ Kuresaares
Limberg, Wellsel.
A. Inthal'i rmtk.
A. Raha „ — Narwas.
Tamwelius'e „
Rotenik'u kaupl., Narwa-Jõesuus.
„Kultura“ rmtk.
K. Jürgensoni „ — Walgas.
H. Laats
Kulsalaas'e kaupl. — Abjas.
Karlson ja Songi rmtk.
I. Paju — Wõrus
A. Köddar'i kaupl.
A. Luige „
Seelandt'i „
Metzi ja Co. kuulutuse kontor. — Peterburis.
Hansmann'i „
„Uhiselu“ „
J. Wetto rmtk. — Kroonlinnas.
E. Amberg'i rmtk.
Joh. Priimann'i „
N. Erna „ — Rakweres.
A. Lepp (end Kuhs) kaupl
A. Seidelberg'i „
Leesmendt'i „ — Paides.
P. Dagowitsch'i „
P. Kainin'i „
Leiner'i „ — Riias.
Birsgall'i „
Johann Buschmann, Суворовская ул. д. 11, кв. 8, Riias.
J. Lätte „ — Moskwas.
J. Kaarna „
K. Sööt'i „ — Tartus.
J. Jalk'i „
„Postimehe“ talitus.
P. Leokese rmtk.
A. Reewits'a „ — Wiljandis.
Töllasepp'a „
Koserowsky „
J. Karu „ — Pärnus.
A. Küng'i „
I. Koppel'i „
M. Tamwerk'i „ — Haapsalus.
E. Langsepp, Wõsul.
P. Lorentzson, Kiltsis.
G. Krüger „
P. J. Kirschi kaupl., Kundas.
J. Lande, Haagudis.
I. Hõbenik'u rmtk., Kihelkonnal
Martin Luik'i „ Moiseküla.
Uhisuse pood, Raplas.
I. Seppa rmtk., Märjamaal.
Simson, Raikülas.
Wassari rmtk., Põltsamaal.
Haho, Jõhwis.
Urike, Wigalas.
Eljas, Toilas.
„Uue Ilma“ tal., Ameerikas.
J. Tamberg, Koerus.
Ithal, Kuusalus.
J. Kask, Kärdlas.
J. Rumberg, Raplas.
K. Kulli kauplus Korpa, Rajal.
K. Jürgensi „ Haljalas.
Joh. Seche, Wihulas.
A. Krimm, Kadrinas.
Wanajaani rmtk., Lihulas.
I. Tiits, Halmrес.
Arjakas, Märjamaal.
J. Urgas, Kuusalus.
Martin'i kaupl., Piilistweres.
I. Tomberg Wigalas.,
R. Tiigenberg, Koloweres.
Joh. Timusk'i kaupl., Kohtlas.
Tollmann, Raasiku jaamas.
M. Raas, Säreweres.
I. Rocht, Põlwal.
O. Hinsenberg, Lehtses.
Kalm'u rmtk., Rakkes.
M. Otstarel'i rmtk., Kilingi-Nõmmel

Teenäitaja mediumitele ja waimude wäljakutsujatele.

Waimud, teadaandmised ...mudelmast, ab ... kudas nä gemata ilmaga läbikäimiseks astuda. Saada igast raamatukaupl.

Hind 80 kop.

Teaduse kirjastus, Tallinnas.

Kust gramofoni osta!

Küsimine on iseenesest wastatаw. 1 i ... teada, et kohalised kaupmehed ... kauba alles ... maalt käsist saawad, ... on üsna loomulik, et nemad hinda ... suurendawad.

Gramofonide walmistamine on nagu teada, peaaegu ... Saksamaal, kus ta ka oma täiusest on jõudnud. On selge, et palju kasulikum on gramofoni tellida otsekohe wabriku ärist Berlinis. Kust tä este poole hinnaeest wõib saada uuemat moodi parema ehituswiisiga ja wäga tugewaid ja toredaid gramofonisid mis oma headuse poolest kõigi kaslimatest gramofonidest taha ei jää ... walmistamise; peale selle antakse weel hinnata 10 tükki ... plateі (Walsl wa, Panina, Plewizkaja, Kamionski j. t.) ja tonisest ...

Gramofon „Merkur“ suurus 2×26 cm. ... 1 plate ja 1000 tihwtiga 14 rbl. 60 kop. Gramofon „President“ ... cm. Rococo stiilis, toru 45 cm., „Gardmal“ ... membrana ühes 10 ... ja 600 tihwtiga 17 rbl. 90 kop. Gramofon „Imperial“ suur. 35×33×17, „Modern 1910. a. stiilis, kunstiline nikkeldatud toru 52 cm. Kõige ... membrana „Ekstibitsion“ ühes 10 plate ja 2000 tihwtiga 35 r. 75 k.

Tähelepanemiseks: ... „P teisen ..., mis ... meie gramofonide sisanta ... on, mängib ... membranaga kokku, saadame 5 rbl. 50 kop. eest.

Saatmise kulud ja tellimaksu ainult 2 rbl. 90 kop., gr. „Imperiali“ pealt 3 rbl. 75 kop. Üle Wenemaale 1 rbl. ja Hommiku Siberisse 2 rbl. kallim. Tellimise adress

Торг. Дому Х. Фанкельштейнъ. Германія, Берлинъ, ул. Кантъ 120/79.
Exporthaus H. Finkelstein. Berlin. Kantstraße 120/79.

Kirjawahetus Wene ehk Saksa keeles.

Isand Kukerpall!

* *

Lastewanemad

tehke oma lastele rõõmu ja ostke neile piltidega kaunistatud

Isand Kukerpalli imelikud reisulood.

Hind kõwas köites **20** kop.

Saada igast raamatukauplusest.

„Teadus“ — Tallinnas.

On teil leerilastele midagi kinkida?

Suur **wäljawalik kasulikkust kingitust:**

pesu, taskurätikud, krae, krawatid, wööd jne.

soowitawad

õed Köhler'id,
Pikal uul. 37. Peludi.

„Wirulase“ lugejaid,

kelle tellimiseaeg 1. aprillil lõpeb, palume tellimist wõimalikult pea uuendada, et saatmises wahet ei tuleks.

„Wirulase“ hind on postiga:		Ise ära wiies ja postita:	
1. aprillist aasta lõpuni	4 r. 70 k.	1. aprillist aasta lõpuni	3 r. 90 k.
1. aprillist 1. oktobrini	3 „ 20 „	1. aprillist 1. oktobrini	2 „ 70 „
1. aprillist 1. juulini	1 „ 65 „	1. aprillist 1. juulini	1 „ 40 „

Wäljamaale maksab „Wirul.“:

Terwe aasta peale	11 rbl.	— kop.
Poole „ „	5 „	70 „
Weerand „ „	2 „	90 „

Tellimist wõtawad wastu kõik tellimiste wastuwõtjad maal kui ka linnas, ja kõik postkontorid igal pool Wene riigi piirides.

Aupaklikult **„Wirulase“ talitus.**

LASTELE,

KES LAKASTUSE-KÖHA ALL KANNATAWAD, ANDKE

Sirolin Roche

SEE KAOTAB LÜHIKESE AJAGA PIINAWAD LÄKASTUSEKÖHA HOOD

Saada kõikides rohukauplustes ja apteekides.

---

200 jõe-töömeest

tarwitatakse umbes paari kuu peale palkide allalaskmise juures Wesiõe peal, Kero-Wikala mõisa kohalt kuni Kaisholmi wat ali suureni. Töömehed wõiwad kohe tulla Ermo mõisa ja saawad seal kuni jõe lahtiminemiseni metsatööd. Lähemaid teateid annawad **Ed. Riemer** Tallinnas Dalski uul. nr. 6. ja Hermannshofi (Ermo) mõisas, üle Rakke walitsuse: **A. Wesse.**

Saapakaupl.

K. Kalk,

Wäikse Karja ja Sauna uul. nurgal.

Soowitab

suures wäljawalikus

uueste saadud meeste-, naisterahwa ja laste saapaid ja kingi kõige uuemates fasongides, wärwilised galoshid St. Peterburi Prowodnik ja Columbia, maniskad, kraed, lipsud, trakid.

Kõige odawamad hinnad!!
Kauba headuse eest täielik wastutus.

On ilmunud:

T. Kauh. **„Keeletark“ (Языковѣдъ)**

Eesti keele Wenekeele õppimiseks ja peru ilmumiseks igapäewases elus. **Teine täiendatud trükk.** Suures kaustas, kõwas nahkköites 3/5 lehekülge. **Hind 80 k.**

Uudis! On ilmunud: **Uudis!**

Wäike laulraamat (Kantate)

Ewangeliumi Lutheruse koguduste lastele koolis, kodus ja kirikus tarwitada, ühe, kahe ja kolme häälele **nootidega.** Toimetanud W. Hader, koolijuhataja ja organist Tallinnas, ja köster J. Krimeler. Kõwas kõites 232 lehekülge. **Hind 50 kop.**

Müüakse **G. Pihlaka** raamatukaupluses, Tallinnas

Kui Teie

soowite omale head kirjandust osta siis tellige „Teaduse“ kirjastusel ilmunud raamatuid.

Kes soowib

wähese kapitaliga raamatukauplust awada see pöörаku „Teaduse“ kirjastuse poole.

Kõige paremate tingimistega

wõiwad raamatukogud ja lugemisringid „Teaduse“ kirjastusest raamatuid osta.

Raamat on hea sõber,

iseäranis neile kes wõõra rahwa seas elawad.

Sellepärast

asunikud, tellige „Teaduse“ kirjastusest omale kirjandust.

Raamatute nimekiri saadetakse hinnata.

Tellimise adress: г. Ревель, Эстл. губ. „Teadus“.

Peterburi eesti nestel politehnikalistel kursustel

awatakse Maamõõdu osakonna walitsuse lubaga

kaheaastased kursused

teaduste omandamiseks, mida

maamõõtmise tööde

tegemiseks wäljarändamise asunduses tarwis läheb. 150 kursuse lõpetajat kursutakse wäljarändamise asundustesse maamõõtmise tööde peale, kus nad mitte alla 50 rubla kuus palka saawad.

Lähemaid teateid antakse ja saadetakse kursuste kantseleist wälja: **СПБ. Б Ружейная 6.** Telefon 99 90.

Koorijuhid,

kes oma pildid „Individualbumi“ jaoks saatsiwad ja neid weel kätte pole saanud, saawad neid „Wirulase“ talitusest kätte. Postikuludeks tuleb 7 kop. mark saata.

Trükitud M. Antje trükikojas, Tallinnas.